لەم ژمارەیەدا :
- چالاكی كوردەكانی بریتانیا .
- نەورۆزی خوێناوی .
- هەڵەبجە لە چاپەمەنی جیهانیدا .
- ئالمانیای رۆژئاوا و بەكارهێنانی ...
- ٩٠ ساڵەی رۆژنامەگەری كوردی .
- یادی " دیمەن "
- برتولت بریشت و فیـر بوون .
- دەنگدانەوەی جینایەتی بەعس .

سەردەمی نوێ

رۆژنامەیەكی سیاسی - فەرهەنگی كۆمەلایەتیە

ساڵی سێیەم | ژمارە ٢٧ | خاكەلێوە - ئەپریلی ١٩٨٨ | نرخی ١٠ كرونە

لە كارەسات مەزن تر ....

نووسینی : "كریمی حیسامی"

ئەوەی لە ئەنجامی شەری نێوان دوو حكومەتی كۆنەپەرست و تۆتالیتێتی ئیران و عیراق دا بەسەر گەلی كورد هاتوە، گەلێك لە كارەسات گەورەترو داخدارترە . ئەوەی حكومەتی فاشیستی بەعس بەسەر شاری **حەلەبجەی** هێناوە هیرۆشیمایەكە پاش ٤٣ ساڵ لە مێژوی مرۆڤایەتیدا دووپات دەبێتەوە . دیارە لەماوەی ئەو چەند ساڵەی دواییدا ئەوەی حكومەتی بەعسی عیراق لە كوردستان كردوو - یەتی رووی گشت رەگەزپەرەست و فاشیستێكی سپی كردۆتەوە . بەلام باسەكەی ئێمە لەسەر كارەساتی **حەلەبجە** یەو هەرچی لەسەریشی بنووسری كەمە .

لە ساڵی ١٩٢٥ كە لە كون وانسیۆنی ژنێف بەكارهێنانی چەكی كیمیاوی قەدەغە كراوەو پاش شەری دووهەمی جیهانیش تا ئەمرۆ گۆیا مرۆڤایەتی پل و پایەتی كە پێشگری لە بەكارهێنانی چەكی قر كردنی بە كۆمەل بكا و نەهێلی جارێكی تر كارەساتی هیرۆشیما دووپات بێتەوە . بەلام رووداوەكان دەری دەخەن كەبن و بەینی نێو دەولەتان ، وتەو ئاخافتنی پشتی میكرۆفۆن ، نووسینی سەر كاغەزو بێ هەلشاخانی دیفاع لە مافی مرۆڤ و ئازادی و دیموكراسی هەمووی بەیت و باوەو تەقەللایەكە بۆ پێنە كردنی تاوان و جنایەتی ملهورو زۆرداران . دەنا ئەگەر وا نەبێ چۆن حكومەتێكی خوێن خۆر شارێكی ٧٠ هەزار كەسی لە ولاتەكەی خۆیدا پەلامار دەداو بە بۆمبای كیمیاوی و بە گازی ژاراوی سیانورو خەردەل لە ماوەی چەند دەقیقەدا پێنج هەزار كەسی بێ تاوان و بێ دیفاع قر دەكاو دەیان هەزار كەسیش بریندارو ئاوارەو سەرگەردان دەكا .

بۆ لاپەرەی ٢

هێزە سیاسیەكانی كوردستان، جینایەتی حكومەتی بەعسی عیراق لە قاو دەدەن

كاك **مەسعود بارزانی** سەرۆكی حیزبی دیموكراتی كوردستانی عیراق لە راگەیاندنێكی رۆژنامەگەریدا پەردەی لەسەر جینایەتی رژێمی بەعس لاداوەو دەلی : " شازدەی ئازاری ١٩٨٨ فرۆكەكانی رژێمی فاشیستی عیراق بە شێوەیەكی وەحشیانە شاری **حەلەبجەو** دەورو بەریان بە بۆمبای كیمیاوی و ژاراوی بۆمباران كرد . ئەم كردەوە وەحشیانە بوو بە هۆی شەهید- بوونی هەزاران هاونیشتمانی بێ تاوان كە زۆربەیان ژن و مندالی پیرە پیاو بوون . شاری **حەلەبجە** كراوەتە قەبرستانێكی گشتی كە نیزیكەی چوارهەزار كەس كوژراو هەوت هەزار كەس بریندار بوون ئێمە داوا لە هەموو رێكخراوەكانی جیهانی و مرۆڤایەتی كۆرو كۆمەلانی سیاسی و كۆمەلایەتی و كەسانی بەشەرەف دەكەین ئەو كردەوەی رژێمی عیراق مەحكوم بكەن و بۆ پێشگرتنی كردەوە- یەكی ئاوا ئاوانبارانە هەنگاو بنێن ."

كۆمیتەی دەرەوەی یەكیتی نیشتمانی كوردستان لە بەیاننامەیەكدا جینایەتی رژێمی بەعسی عیراق روون دەكاتەوەو دەنووسی : " تەنیا رۆژانی شازدە و هەڤدەی ٣ ی ١٩٨٨ ناو شاری **حەلەبجەو** دەورو پشتی و دۆلی جافەتی ٩٦ جاربە فرۆكەو بومبای كیمیاوی بۆردومان كراوە . لە ئەنجامدا زیاتر لە چوار هەزار ژن و مندال و پیر شەهید بوون و هەزاران بریندارن ."
لە بەیاننامەكەدا گوتراوە داوا لە هەموو رێكخراوە كوردستانیەكانی هەموو پارچەكان و هەموو كوردە ئاوارەكان و دلسۆزانی گەلەكەمان ئەكەین كە بە دەنگ لێ قەوماوی و ئەرگەكانی ئەم رۆژە سەختەی گەلەكەمانەوە بێن و ....

بۆ لاپەرەی ٦

هەڵەبجە- شاری قوربانی گازی كیمیاوی

" **پاتریك تایلەر** " هەواڵدەری رۆژنامەی **واشنگتۆن پۆست** كە سەری لە شاری **حەلەبجەی** ویرانكراو داوە، راپۆرتەكەی خۆی ئاوا دەست پێدەكا :
" فرۆكەیەك لە لای رۆژئاواوە- دەركەوت و بۆمبایەكی فڕێدا . لەگەل تەقینەوەی بۆمباكە، هەورێكی زەرد و سپی پەیدابوو . شاری كورد نشینی **حەلەبجەی** داگرت، بووبە هۆی مردنی سەدان و هەزاران كەسی دانیشتوی لەم شارەدا . پتر لە ١٠٠ تەرمی ژن و پیاو ومنال و گەورە هێشتا لە كۆلان و شەقامەكانی ئەو شارە چۆلەدا دەبینرێ هێندێ لە قوربانیەكان بە بێدەنگی مندالەكانیان لە ئامێز گرتوە، هێند یكیش لە بەر دەرگا بوونە گلۆڵە . خاو خێزانی مالێك لە پەنا سفرەكەیاندا كەوتوون .

بۆ لاپەرەی ٢

هەواڵنامەی كتێب

پاشماوەی ل ١

لە کارەسات مەزن تر ....

بەشێکی دیکەی ئەم کارەساتە ئەوەیە کە لەبەرامبەر ئەم جینایەتە ساماناکەدا کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان بێ دەنگە و تەنیا لە هەندێک وڵات بێ ئەوەی ناوی حکومەتی بەعسی تاوانبار بێنن هەر بەقسە بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی مەحکووم دەکرێ. بەڵام لە هەندێ وڵاتیش هەر وەک هیچ نەقەوماوێ و جینایەتێک نەکرابێ قوڕوقەپی لێ دەکەن و هەر باسی ناکەن. ڕژێمی کۆنەپەرست و شەڕخوازی ئێرانیش کە لەم جینایەتەدا شەریکەیەتی، تەبلیغاتی پووچەڵکاو لە سەر حیسابی خوێنی پێنج هەزار کوردی بێکەس و کار ڕووداوەکە بە قازانجی خۆی وەردەگێڕێ.

ئەوەیە چارەنووسی میللەتی ژێردەست و بێ پشتیوان. چارەنووسی نەتەوەیەکی دەیان جار ڕاپەڕیوو فیداکارو تێشکاو بەڵام دەرس وەرنەگرتوو. ئەم باسە زۆری بەسەرەوەیە. ئەم هەوێرە ئاو زۆر هەڵ دەگرێ. ئەگەر بە وردی لە هەموو کون و کاژێری مەسەلەکە بکۆڵینەوەو لێکی بدەینەوە، لەوانەیە لە لاپەڕەکانی ڕۆژنامەدا جێگایان نەبێ. بەڵام کاتی ئەوە نیە. بە پێچەوانەی بیرو ڕای چەند کەسێ کە لەو بوارەدا بە دڵسۆزی نامەیان بۆ "سەردەمی نوێ" ناردوە، کاتی بە با کردنی کای کۆن نیە، کاتی سەرەکۆنەی ئەم و ئەو و پلار تێگرتنی کوێرەکوێرانە نیە. کاتی تازیە داگرتن و وەرەبەردان و بێ هیوایی و ناهومێدیش نیە. نەتەوەیەکی بۆ سەربەستی تێ بکۆشێ ڕێگای هەر ئەوەیە. هەر چی بێ، هەر جۆرێکی لێکی بدەینەوە خەتابارو جینایەتکارو دوژمنی سەرەکی میللەتەکەمان هەر حکومەتە داگیرکەرەکانی کوردستانن کە دەیانەوێ هەر جۆرێک بێ نەتەوەکەمان لەبەین بەرن. تاوانبار گەلی کورد نیە کە پیاوانە ڕاپەڕیوەو بۆ وەدەست هێنانی مافی ڕەوای نەتەوایەتی خەبات دەکا. تاوانبار هێزە سیاسیەکانی کورد نین کە هەوڵ دەدەن بۆ سەرکەوتنی جوڵانەوەی ڕزگاریخوازی کورد ڕێگا بدۆزنەوە، جا با لەو هەوڵ و تەقەلایەش دا تووشی کەندو کۆسپی ناهەموارێش بن. ڕێگای خەبات ڕێگایەکی دژوارو پەردەلانە.

تاوانبارو جینایەتکار دوو حکومەتی دیکتاتۆری عێراق و ئێرانن کە شەڕی گەوجانەو خوێناویان خستۆتە کوردستان و بە هەرتک لا دەیانەوێ نیشتمانەکەمان خاپوور بکەن و گەلەکەمان لەبەین بەرن.

تاوانباری سەرەکی حکومەتی فاشیستی بەعسە کە چۆڵ کردنی کوردستان و تواندنەوەی گەلی کوردی کردۆتە بەرنامەی سیاسەتی چەپەڵ و سەگڕەسی خۆی و ئەوە چەند ساڵە بە کردەوەش بەرێوەی دەبا. ئێستا کەسانی وا هەن دەڵێن ئەگەر ئێران نەچووبا دە هەڵەبجەوە عێراق بۆمبارانی نەدەکرد. ڕەنگە ئەوە بەشێکی بچووکی مەسەلەکە بێ، بەڵام سەرەکی جەوهەرو خاسیەت و سیاسەتی حکومەتی ئێستای عێراقە کە قەلاچۆ کردنی کورد و وێران کردنی کوردستانی ئامانجە. باشە خۆ شاری سەردەشت خاکی عێراق نەبوو کە لەشکری بێگانە داگیری بکا بۆ چی بە چەکی ژاراوی بۆمبارانی کردو بەهەزاران کەس شەهید بوون و تووشی نەخۆشی و برینداری و ماڵ وێرانی بوون.

بەلای ئێمەوە کاتی ئەوەیە کە خوێنی شەهیدانی هەڵەبجە هەموو کوردستان بکەینە چیمەنتۆ و کۆنکرێتی دیواری ڕیزەکانی یەکگرتنوی گەلەکەمان و بیکەین بە قەڵایەک جارێکی تر نەبۆمبای ژاراوی و نە فرو فێڵی ڕژێمە کۆنەپەرستەکان نەتوانی کاری تێ بکا و هەڵەبجەیەکی تر لە کوردستان دووپات کرێتەوە.

کاتی ئەوەیە بە هەموو توانا جینایەتی ئەم دوو ڕژێمە کۆنەپەرستە لە قاو بدەین و داوای ڕەوای میللەتەکەمان بە دنیا بناسێنین. کاتی ئەوەیە بۆ ڕێز گرتن لە گیانی ئەو ڕۆڵە بێ تاوانانەی کە بە دەستی دوژمنەکانی کورد کوژراون بۆ یەکیەتی هەوڵ بدەین و پشتی یەک بگرین و لە دوو بەرەکی و ناو و ناتۆرەی بێ جێ کە دوژمنی پێ شاد دەبێ خۆ بپارێزین و نەبینە داردەست و قوڵەچوماخی ئەو حکومەتانە کە دوژمنایەتیان لەگەڵ کورد و لەگەڵ ئازادی و دیموکراسی جێگای گومان نیە.

دەبا کارەساتی دڵ تەزێن و خەفەتباری هەڵەبجە ببێتە هاندەری پتری تێکۆشان و خەباتمان بۆ گەیشتن بە مافی ڕەوای نەتەوایەتی، بۆ ڕزگاری لە زوڵم و زۆرداری و چەوسانەوە، با ببێتە دەرس و ئەزموونی بەنرخ بۆ جوڵانەوەی ڕزگاریخوازی نەتەوەکەمان. ★

سەردەمی نوێ
بخوێنەوە
یارمەتی بدە
بڵاوی بکەوە

چالاکی کوردەکانی بەریتانیا دژی چەکی کیمیاوی لە هەڵەبجە

دوکتور ت. یادگار ئەم ڕیپۆرتاژەی ئامادە کردوە.

"هەرکە دەنگوباسی بۆردومانی شاری هەڵەبجە بە چەکی کیمیاوی گەیشتە لەندەن، دەس بە جێ گشت کوردەکان کەوتنە جموجۆڵ و گەڕانەوە بۆ دۆزینەوەی باشترین شێوەی یارمەتی لێقەوماوان و گەلی کورد. بەم جۆرە کۆمیتەیەکیان پێک هێنا بە ناوی کۆمیتەی بەرگری کردن لە نەتەوەی کورد لە هەموو پارت و ڕێکخراوێکی کوردی و کەسانی سەربەخۆ لە لەندەن. ئەم کۆمیتەیە لە ٢٢ی مارسی ١٩٨٨ بانگەوازێکی بە زمانی کوردی بە سەر گشت کوردەکاندا بڵاو کردەوە و تێ یدا ئەڵێت:"

"ئەی جەماوەری بەشەرەفی کورد
خوشکان، دایکان، باوکان، برایان و منداڵانی کورد.

هێرشی لە ناوبردنی کورد لە لایەن ڕژێمی بەعسەوە گەیشتۆتە ئەو پەڕی فاشیەتە کە هەر گیز وەسفی تەواوی بۆ نادۆزرێتەوە. لە ١٦ ای ئەم مانگەدا، تەیارەکانی بەعسی شارەکانی **هەڵەبجە و سیروان و خورماڵیان** بە گازی کیمیاوی بۆمباران کرد. تائێستا زانراوە کە زیاتر لە ٤٠٠٠ کەس تەنیا لە شاری **هەڵەبجە** کوژراون، هەزاران ژن و منداڵ لە ماڵی خۆیاندا شەهید بوون و کەس نیە بیان نێژێ. سەدان خێزان فڕانیان تێکەوتوە و مەترسی ئەوە هەیە کە ژمارەی کوژراوەکان یەکجار لەو ژمارانە زیاتر بێت. لەگەڵ ئەمەشدا دنیا بێدەنگە!!

کورد کوشتن و کوردستان وێران کردن سەرنجی کەس ڕاناکێشێ!!

نەتەوە یەکگرتووەکان تاوانبارانە قوڕوقەپی لێ کردوە. لەم کاتەدا کێ فریامان دێ ئەگەر خۆمان فریای خۆمان نەکەوین؟

منداڵان و دایک و باوکانی بێ تاوان شەهیدکراو، گەلی بێ کەس و بێ پەنای ئێمە لە کوردستان دەڕوانێتە ئەو کوردانەی ئەوروپا تا بەرامبەر ئەو تاوانانە کارێک بکەن. ئەگەر ئێستا ئێرە دانیمان نەجوڵێ، کەی؟ ئەگەر ئێستا نەکەوینە خۆمان، کەی دەکەوینە خۆمان؟"

بانگەوازەکە داوای لە گشت کوردەکان کرد لە خۆپیشاندانێکی گەورە لە پێش بارەگای نەتەوە یەکگرتووەکان بەشداری بکەن. نوێنەرانی کۆمیتەکە ڕۆژی ٢٢ی ٣/١٩٨٨ نوێنەری نەتەوە یەکگرتووەکانیان بینی و بەڵێنیان لێ وەرگرت کە داواکاریەکانیان بگەیەنێتە سکرتێری گشتی. داواکاریەکانیان ئەمانەن:

١ـ نەتەوە یەکگرتووەکان دەست بە جێ لیژنەیەک بنێرێت بۆ کوردستان تا هەموو ڕاستیەک دەربارەی تاوانی ڕژێمی عێراق ئاشکرا بکات و داوا لە عێراق بکات دەست بە جێ هێرشی ڕەشەکوژی دژ بە گەلی کورد بوەستێنێ.

ـ کۆمیتەی جیهانی (سەلیبی سوور) دەست بە جێ یارمەتی و پێویستی ئینسانی و پزشکی بۆ کوردستان بنێرێت.

دوای نیوەڕۆی هەمان ڕۆژ خۆپیشاندەرەکان ڕوویان کردە بارەگای سەلیبی سووری بەریتانیا و بارەگایان داگیر کرد و بە هۆی تەلەفۆنەوە کەوتنە گفت و گۆ کردن لەگەڵ کۆمیتەی جیهانی ڕێکخراوەکە لە جنیف. ڕۆژی دوایی واتە ٢٤ی ٣ کاتژمێری چواری بەیانی لە لایەن پۆلیسی بەریتانیاوە ناچار کران بارەگاکە بە جێ بهێڵن. بەڵام لە پێش دەرگاکەیدا تا وەکوو کاتژمێری ٦ی بەیانی مانەوە. لەم ماوەیەشدا تلفزیون و ڕادیو و ڕۆژنامە بە درێژی باسی ئەم خۆپیشاندانەیان دەکرد و پشتگیری خۆیان بۆ دەردەبڕی. دەوروبەری نیوەڕۆی هەمان ڕۆژ کۆمیتەیەک بە هۆی مەڵبەندی ڕۆشنبیری کوردەوە بروسکەیەکی لە ڕێکخراوی سەلیبی سوور وەرگرت، دەڵێت: "بە کار هێنانی چەکی کیمیاوی کە بۆتە هۆی لە ناو بردنی ژمارەیەکی گەورەی کەسانی مەدەنی لە پارێزگای سلێمانی، شەڕی ئێران و عێراقی گەیاندۆتە قۆناخێکی ترسناک. بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی چ دژی سەرباز و چ دژی مەدەنی قەدەغەیە بە گشتی لە لایەن یاسای نێو نەتەوایەتیەوە و پێویستە هەمیشە شەجب بکرێت."

کۆمیتەی جیهانی سەلیبی سوور هەنگاوی پەلە دەنێ لە پێناوی وەستاندنی بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی. هەروەها کۆمیتە کۆماری ئیسلامی ئاگادار کردوە کە ئامادەیە یارمەتی پێشکەش لێقەوماوان بکات."

دوای نیوەڕۆی هەمان ڕۆژ ٢٣/٣/١٩٨٨ نزیکەی ٧٠ کورد بارەگای کۆمەڵەی دەوڵەتە عەرەبیەکانیان لە لەندەن داگیر کرد و لەوێوە بە تەلێکس نامەیەکیان بۆ **شاذلی قولەیبی** سکرتێری گشتی کۆمەڵەکە نارد، تێیدا ئەڵێن: "ڕژێمی عێراقی بە سەرکردایەتی سەددام حوسێن شەڕی قەلاچۆ کردنی کوردی بەرپاکردوە لە کوردستانی

←

سەردەمی نوێ
خاوەنی ئیمتیاز
د. جەمشید حەیدەری
سەرنووسەر
کەریم حسامی
Postgiro: 420 4506 - 2
ISSN 0284-3412
P.O.BOX 7066
16407 KISTA
SWEDEN

عیراق و بە بەکار هێنانی ئەم چەکە ترسناکە قەدەغە کراوە لە لایەن مرۆڤایەتیی نێو نەتەوایەتییەوە خۆی دەکاتە یەکەم رژێم لە مێژوودا کە بە تەیارەو تۆپ ئەم چەکە کوشندەیە ئەبارێنێتە سەر "هاو وڵاتیەکانی" خۆیدا.

گەلی کوردمان کە لە مێژووە دۆستایەتی و برایەتی ئەیبەستێتە گەلی عەرەبەوە ئەم دۆستایەتی و برایەتیەی کە لە کارەکانی پاڵەوانی کورد سەلاحەددینی ئەیوبی رەنگیان داوەتەوە، داواتان لێ دەکات دەس بەجێ دەنگ بەرز کەنەوە تاوەکوو ئەم تاوانە دووبارە نەبنەوە ".

هەروەها نامەکە داوا ئەکات لیژنەی کۆکردنەوەی فاکت بنێردرێتە کوردستانی عیراق" تا وەکوو نەتەوەی عەرەب شایەت بێ و بە چاوی خۆی ئەو تاوانە ببینێ کە رژێمی رەگەز پەرست بە ناوی عەرەبەوە بە ئیمەوە دەیانکات " لە کۆتاییدا نامەکە داوا دەکات " یارمەتی پزیشکی و مرۆڤایەتی تر بە ناوی نەتەوەی عەرەبەوە بنێرن تاوەکوو ببنە درۆشمی پتەوی دۆستایەتی و برایەتی مێژوویی نێوان هەردوو نەتەوەی کورد و عەرەب .. "

پاش نیوە رۆی رۆژی ۲۹ / ۳ ریکخراوە کوردستانیەکان و کەسانی بێ لایەن خۆپیشاندانیکی گەورەیان لە پێش دەفتەری سەرەک وەزیرانی بەریتانی رێک خست و نامەیەکیان دا بە سەرەک وەزیران مارگریت تاچەر. لە نامەکەدا دەوترێت:

" ئێمەی خەڵکی کوردستان کە لە بریتانیا نیشتە جێین، تکاتان لێ دەکەین وەک سەرۆکێکی جیهان دەنگتان بەرز بکەنەوە و بە ئاشکرا نەفرەت بکەن لە قەڵاچۆکردنی گەلی کوردی بێ تاوان و بە کارهێنانی چەکی کیمیاوی لە لایەن حکومەتی عیراقەوە دژی دانیشتوانی بێ تاوانی هەڵەبجە " تکامان وایە " داوا بکەن لە نەتەوە یەکگرتوەکان لیژنەیەکی کۆکردنەوەی فاکتی بێ لایەن بنێرێتە کوردستان بۆ وەدەستهێنانی راستی وگەورەیی ئەو تراژیدیەی کە لە هیرۆ شیما بەو لاوە وێنەی نیە "

خۆ پیشاندەرەکان لە وێوە رۆیشتنە پێش بارەگای نەتەوە یەکگرتوەکان و نامەیەکی تریان بەم هۆیەوە روانەی هافیز پیرس دیکولار - سکرتێری گشتی ریکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان کرد. نامەکە دەڵێت:

" ئێمە باش دەزانین دەم بەستراون و ریکەوتنامەکان ریگاتان نادەن دەست بخەنە "کارو باری ناوخۆیی" دەوڵەتیکی ئەندامەوە بەلام کوشتنی زیاتر لە ۱۰ هەزار ژن ومنداڵ بە چەکی کیمیاوی قەدەغە کراو بیستر لە تاوانی نازین - دەبی ویژدانتان بجولێنێ تا بە ئاشکراوی رێز ترف سەددام حوسێن تاوانبار بکەن، ئەم سەرەک کۆمارە نامروڤەی عیراق کە رێز نەگرتنی تەواوی خۆی سەبارەت بە مرۆڤایەتی بە پیسترین شێوە دەرخست. .. ئێمە بڕوامان وایە کە وەلامان دەدەنەوە هەتا وەکوو ئەگەر بێتە تەگەرەش لە بەردەم پێشکەوتنتانا بۆ کاریکی باشتر لە پاشەرۆژدا. ئێمە چاوەروانی وەلامین ".

لە کاتژمێری دووی پاش نیوەڕۆی هەمان رۆژ کۆمەڵەی خویندکارانی کورد لە ئوروپا (بارەگای پراک) خۆپیشاندانیکی گەورەی لە پێش مەڵبەندی روشنبیری عیراق ریکخست لە ژێر درۆشمی " دەست هەڵگرن لە کوردستان ئەی خوین ریژەکان " هەندێ لە بەشداربووەکان ماسکی دژی چەکی کیمیاویان لە بەر کردبوو بۆ راکێشانی سەرنجی هاتووچۆکەران و رۆژنامە نووسەکان. بە دەنگی بەرز هاواریان دەکرد " دژ بە هەردوو رژێمی بەعسی فاشی و خومەینی بۆگەن "

رۆژی پاشتر کۆمەڵی کورد هەڵیان کوتایە سەر هێڵی ئاسمانی "ئێیر فرانس" فەرەنسا و داگیریان کرد و لە وێوە نامەکیان ئاراستەی سەرکۆمار و سەرەک وەزیرانی فەرانسە میتران و شیراک کرد دوای گفت و گۆیەکی چوار سەعاتی لە گەڵ کاربەدەستانی فەرەنسە لە لەندەن لە سەر ئەوە ریک کەوتن کە رۆژی دووشەممە ۳/۲۸ نوێنەری خۆ پیشاندەرەکان چاویان بە سەفیری فەرەنسە بکەوێ لە لەندەن. لەو چاو پێکەوتنەدا سەفیری فەرەنسە نیزیکەی بیست دەقیقە قسەی کرد و کورتەکەی ئەوەیە کە گوایە فەرەنسە قەت دوژمنایەتی گەلی کوردی نەکردوە و چەکی تایبەتی دژ بە بزووتنەوەی پارتیزانی کوردی نەداوەتە عیراق و کومپانیا و شەریکەکانی فەرەنسە زیاتر لە وانی ئورووپی تریان نەکردوە سەبارەت بە فرۆشتنی شتوومەکی کە چەکی کیمیاوی پێ دروست دەکرێت و هەروەها ئێستاش فەرەنسە پەیرەوی سیاسەتی ژەنرال دیگول دەکا کە بریتیە لە پاراستنی ئەو رێژیمانەی لە رۆژ هەلاتی نێوە راست دا هەن. نوێنەری ریکخراوە کوردیەکانیش بۆ سەفیریان روون کردۆتەوە کە فەرەنسە چەکی زۆر کاریگەر دەداتە عیراق، ئەمیش بە تایبەتی دژی پێشمەرگەی کورد بەکاری ئەهێنێ وەک هێلی کۆپتەری " ئطلویت " و (فریلون) و سوپەر فریلون) و هەروەها چەندەها تەیارەی تری فەرەنسی بەشدار بووە لە دروست کردن وکار کردنی کارگاکانی چەکی کیمیاوی لە سامەرا و عەکاشات و بە شیوەیەکی بەردەوام ۲۰۰ فرۆکەوانی سەربازی عیراقی لە شاری "دیترون"ی فەرەنسی لە مەشقدان. ئەم فاکتانە وای لە سەفیر کردوە خۆ گێل کات و باسەکە بگۆرێ و بە تووڕەییەوە بپرسێ:

" ئەی ئێوە ی کورد بۆ دژی "روسیا" ناوەستن کە بە گشت جۆرە چەکێ یارمەتی عیراق دەدات؟ "

لە لایەکی ترەوە ئەو نامەیەی کە ئاراستەی هەردوو سەرۆکەکانی فەرەنسە کراوە، دوای باسکردنی کارەساتەکەی هەڵەبجە دەڵێت داواتان لێ ئەکری دەس بەجێ یارمەتیتان لە رژێمی عیراق ببرن تاوەکوو ئەو تاوانبارە شەرانیە هان نەدری بەرەو بەردەوام بوونی شەری دژی گەلی کوردمان. تکامان وایە پرستیژی خۆتان لەگەڵ سەرۆکەکانی جیهانی تر بەکار بهێنن و کارێکی وابکەن سەددام حوسێن دەس بەجێ تاوانە بێ وێنەکانی بوەستێنێ دژ گەلەکەمان لە کوردستانی عیراق. ئێمە پێویستمان بە یارمەتیتان هەیە ئێستا بەدەنگی تاوانە لەو باوەرە داین کە شتێک بکەن ئێستا "

لە هەمان رۆژدا هێزە موسڵمانەکانی دژ بە رژێمی بەعسی خۆ پیشاندانیکی مەزنیان لە پێش بالیوزخانەی عیراق ریک خست و تاوانباری سەددام ودەمرگا فاشیستەکانیان کرد بە کشتن و بە کار هێنانی چەکی کیمیاوی دژی گەلی کورد بە تایبەتی.

پێجگە لەوانە ئاهەنگی نەورۆزی ئەم ساڵی کوردەکان لە لەندەن بە شیوەیەکی نائاسایی ئەوتۆ کەلەگەڵ کارەساتی هەڵەبجە بگونجێ سازکرا. دوکتور تالیب کاکەیی سەروکی مەڵبەند لە وتاری خۆیدا باسی رووداوەکانی کوردستانی کرد و گوتی "

بۆ لاپەرەی ۷

هەواڵنامەی کتێب

نەورۆزی خوێناوی ....

هەر وەك لە پێشدا بڵاوکرابووەوە، کونگرەی ١٥ی یەکێتی خوێندکارانی جیهان ڕۆژی ٢١ی مارس واتە ڕۆژی نەورۆزی بە ڕۆژی پشتیوانی لە قوتابیان و خەباتی گەلی کورد دیاری کردبوو. لە سەر ئەو بڕیارە کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئورووپا ڕۆژی هەوڵی مانگی ئەپریل لە شاری کۆلن لە ئاڵمانیای ڕۆژئاوا بە بەشداری گەلێك لە شەخسیەتەکانی کوردو بێگانە، ڕێکخراوەکانی سیاسی و قوتابی و لاوان نەورۆزی پێك هێنا. کاك کەریمی حیسامی کە بۆ بەشداری لە ئاهەنگی نەورۆزدا بانگ کرابوو، وتارێکی خوێندەوە کە وا لێرەدا دەقی وتارەکەی بڵاو دەکەینەوە:

"بستێکم نەدی لەم خاکە جوانە
خوێناوی کوردی پیا نەڕژابێ
یا جێگایەکی ئەم نیشتمانە
هەزاران مێشکی تیا نەهژا بێ"

کاتێك کونگرەی ١٥ی یەکێتی قوتابیانی جیهان لە کوبا بە هەوڵ و تێکۆشانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئورووپا بڕیاری دا کە نەورۆز بکرێ بە ڕۆژی پشتیوانی لە قوتابیان و خەباتی نەتەوەی کورد، نەیدەزانی کە ڕێژیمی دیکتاتۆری بەعسی عێراق پێنج ڕۆژ پێش نەورۆز، لە کاتێکا گەلەکەمان لە کوردستانی خوێناوی لە نێوان شەڕە توپ و بۆمبارانی دوو حکومەتی دیکتاتۆرو شوڤێنی و شەڕخواز دا سەرەرای وێران کردنی کوردستان وکوشتاری بە کۆمەڵی لاوانی کورد، بە کوێرای چاوی دوژمنان خۆی بۆ ئاهەنگی نەورۆز ئامادە دەکرد، لەشکری داگیرکەری حکومەتی کۆنەپەرستی ئێران شاری حەڵەبجە داگیر دەکاو حکومەتی فاشیست و داغ لەدڵی عێراقیش دیکاتە ئەنجەت و بیانو شاری حەڵەبجەو دەوروبەر بە چەکی کیمیاوی و بە گازی ژاراوی کە لە یاسای نێو نەتەوە- یەتی دا بە کارهێنانی قەدەغە کراوە بۆمباران دەکاو هیروشیمایەکی دیکە لە کوردستانی خوێناوی، لە شلێرزاری جوان و ڕەنگین دێنێتە سەر لاپەڕەی مێژوو. پتر لە پێنج هەزار کەس خەڵکی بێتاوان و بێ دیفاع، ژن و منداڵی ساوا و پیرەمێردی کورد قڕ دەکاو بە هەزاران برینداو و خەڵکی بێ ماڵ و حاڵ ئاوارەو دەربەدەر دەکاو جێژنی نەورۆز لە گەلی کورد دەکا بە شین و شەپۆڕو تازیە.

ئەوەی حکومەتی عێراق لە حەڵەبجە کردویە، ئەگەر لەگەڵ کات و زەمان و شەڕی نێو دوو دەوڵەتی ژاپۆن و ئەمریکا بەراوەردی بکەین، لە کارەساتی هیرۆشیما کەمتر نیە. چونکە گەلی کورد و کوردستان ج پێوەندێکیان بە شەڕی نێوان ئەو دوو حکومەتە دیکتاتۆرەوە نەبووە بەڵام ئەوان شەڕیان خستوتە کوردستان ونیشتمانی ئێمەیان کردوتە مەیدانی شەڕودەیانەوێ بە چەکی ژاراوی میلەتەکەمان لەبەین بەرن بەڵام لەسەر ئەوەشەوە جێگای داخ و کەسەر و جێگای ڕەخنەو ئیعتیرازی میلەتی کوردە کە دەوڵەتە گەورەکان،حیزب و حکومەت و کۆڕو کۆمەڵە دیموکرات و ئاشتی خوازەکان لە ئاست ئەو جینایەتە، لە ئاست کوشتاری بە کۆمەڵی خەڵکی کورد، لە ئاست سیاسەتی زێتۆسیدی ڕێژیمی بەعسی عێراق چاو دەنوقێنن و بێ دەنگ دەبن. بەڕاستی بێ دەنگی لە ئاست ئەو جینایەتەی کە ئەورۆ حکومەتە دیکتاتۆرەکانی ئێران و عێراق و تورك لەگەڵ کوردی دەکەن، ڕیسوایی و شەرمە بۆ مرۆڤایەتی و بۆ ئەو دادپەروەرییەی کە ئیدیعای دەکەن.

ڕاستە نەورۆزی ئەو ساڵ لە گەلەکەمان بۆتە نەورۆزی پرسەو شین، بۆتە بەهاری خوێناوی، بەڵام ئەشێ ببێتە هاندەری خەبات و تێکۆشانی بە گوڕتر. ئەشێ بیکەین بە ڕەمزی یەکێتی و سوور بوون لەسەر خەبات و ڕاکێشانی سرنج و پشتیوانی کۆڕو کۆمەڵانی جیهان ونەوە- ستان تا گەیشتن بە ئازادی و لەبەینبردنی زوڵم و چەوسانەوەو جینایەت و خوێن ڕێژی.

میوانانی بەڕێز برایانی خۆشەویست ئاهەنگی نەورۆزی ئەو ساڵی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئورووپا بەداخەوە کەوتوتە کات و ڕۆژێك کە ١٥ ڕۆژ لەکارە- ساتی داخداری حەڵەبجە و ٤١ ساڵیش لە شەهیدامی پێشەوای گەلی کورد هەوەڵین سەرکۆماری کور دستان قازی محەمەدو هاوڕێیانی ڕادەبرێ. ڕێگا بدەن با بە کور تیش بێ یادێکی ئەم ڕۆژەش بکەینەوە با داخ و کەسەری لە داردانی پێشەوا لەگەڵ پرسە شەهیدانی حەڵەبجە بکەینە سەر چاوەی قین و تورەیی و بێزاری دژی حکو- مەتە دیکتاتۆرەکانی داگیرکەری کوردستان.

ڕۆژی ١٠ی خاکەلێوە ڕێکەوتی ٣١ مارتی ١٩٤٧ یەکێك لە ڕۆژەکانی پڕ لەداخ و خەفەت و لەبیرنەکراوی مێژووی خەباتی گەلی کوردە. لەو ڕۆژەدا پاش دادگایەکی نۆرماڵ و دوور لە داد پێشەوای گەلی کورد هەوەڵین سەرکۆماری کوردستان قازی محەمەد و سەدری قازی و سەیفی قازی لە چوار چرای مەهاباد لەدار دران.

لە مێژووی خەباتی خوێناوی نەتەوەی کورد دا زۆر لە ڕێبەرانی جوڵانەوە لە قارەمانانی ڕێگای ئازادی و لە سەرکردە گیان فیدکارانی گەل بە دەستی دوژمنانی کورد کوژراون و لە سێدارە دراون و ناویان لە مێژوودا تۆمار کراوە. گرینگی ئەو ڕۆژەو جیاوازی ئەم کارەساتە دڵ تەزێنە لەوەدایە کە ئەمجارە سەرکۆماری دەوڵە- تێکی ڕەسمی کورد بە تاوانی پێك هێنانی حکومەتی کوردی و ڕاگەیاندنی دەسەڵاتی سیاسی کورد لە بەشێکی نیشتمانی لەت و پەت کراوی دا بە دەستی دوژمنانی مرۆڤایەتی بە دەوو پیلانی ئیمپریالیزمی ئینگلیزو ئەمریکا لە دار دەدرێ. هەر ئەو گرینگی و تایبەتییەیە کە ڕۆژی ١٠ ی خاکەلێوەی کردوتە ڕۆژی شەهیدان و پێشەوا قازی محەمەدی- شی کردوتە سەر قافلەی شەهیدانی کوردستان.

دوژمنانی گەلی کورد، نەیارانی ئازادی و سەربەستی گەلان نەیان دەتوانی ببینن لەبەشێکی نیشتمانی کوردان دا بنکەیەکی ئازادی و دیموکراسی دابمەزرێ و گەلی کورد بە ئازادی لەگەڵ گەلانی دیکەی ئێران لە ئاسایش دا بژین.

ئەوان بە خەیاڵی خاوی خۆیان بە کوشتنی پێشەواو ڕێبەرانی دیکەی گەلی کورد جوڵانەوەی ڕزگاریخوازی گەلی کوردیان مراندو هەستی نەتەوایەتی و نیشتمان- پەروەری کوردیان خنکاند. بەڵام میللەتی کورد نیشانی دا کە حیسابەکەیان هەڵە بوە. قازی وەك پێشەوایەکی هەڵکەوتوو لەبەرانبەر جەلادەکاندا بە قارەمانەتی لە ئامانج و ئاواتی گەلی کورد دیفاعی کرد. دوژمنانی گەل ئەمپریالیستەکان زۆریان هەوڵ دا کە قازی لە کردەوە و ئامانجی خۆ پەشیوان کەنەوە. بەڵام ئەو بە سوێندی خۆی، بە ئامانجی نەتەوەکەی وەفادار مایەوە. لەبەرانبەر هەرەشەو ترس و تەماع دا بە جۆڵدانەهات و بە دنیای نیشان دا کە پێشەوای گەلێکی نەبەزو خەباتگێڕە. قازی لە سەر وادە و بەڵێنی خۆی پێشوازی لە مەرگ کرد و شەهید کرا. بەڵام بە پێچەوانەی ئاواتی دوژمنان ئامانجی قازی هەرمایەوە و زیندوەو هەتا دێ زیندوتر دەبێ.

گومان لەوەدا نیە هەر وەك لەداردانی پێشەوا نەبوو بە هۆی کپ کردن و سەرکوت کردنی جوڵانەوەی ڕزگاریخوازی گەلی کورد، کوشتاری حەڵەبجەو جینایەتی ڕێژیمە دیکتاتۆرەکانی ئێرانو عێراق و تورکیەش ناتوانن ئیرادەی میللەتەکەمان تێك بشکێنن و خەباتی ڕزگاریخوازی نەتەوەکەمان بۆ گەیشتن بە ئازادی وسەر- بەخۆیی کوردو کوردستان سەرکوت بکەن.

سڵاو لە گیانی پاکی شەهیدانی ڕێگای ئازادی کوردستان.

نەمان بۆ داگیرکەران و دوژمنانی ئازادی و سەربەستی گەلان.

سوپاس بۆ یەکێتی خوێندکارانی جیهانی کە بڕیاردەری پشتیوانی لەگەلی کوردە.

★

هەرەشە

ئاشتی

ترسان کوێر بن !
چونکە بە شەو شیعرم دەگوت
لە بەر تیشکی ئەستێرەکان،
بۆ هەتاوی بە خەسیر کراو.
ترسان کوێر بن !
چونکە بە شەو شیعرم دەگوت
لە بەر تیشکی گوللەی چەکی
پێشمەرگەکان،
بۆ وڵاتی داگیر کراو.
ترسان کوێر بن،
پێیان گوتم : وەدەر کەوە !
چونکە کاتێ پێیان گوتم : وەدەرکەوە،
مل کەچ نەبووم و نەم نا ڵاند.
دەرم مەکەن،
گوڕم ئەستێرەکانی هەڵوەراند :
" لە دیتنەوەی ئەم خاکە خۆم
بێ بەش دەکەم،
ئەگەر ڕۆژێك
بە سەر شۆڕی دەرتان نەکەم ! "

✱ ✱

داوای لێبووردن

کارەساتی دڵتەزێنی هەڵەبجە کە بەهەق بە هیروشیمای کوردستان ناوی دەر کرد و بوو بە هۆی کوشتاری بە کۆمەڵی خەڵکی بێتاوان و بریندا ری و دەربەدەری هەزاران خاو وخێزا[ن] هاونیشتمانانی کوردی لە دەرەوەی وڵات هاروژاند.

نیشتمانپەروەرانی کورد لە هەمو شوێنێ بە بەشداری لە خۆ پیشاندان و بە نووسین و بە ناردنی نامەو بروسکە بۆ کۆڕوکۆمەڵانی جیهانی توورەیی و بێزاری خۆیان لەئاست کردەوەی فاشیستیانەی حکومەتی بەعسی عێراق دەربڕی.

بەو بۆنەوەگەلێك نووسین وشیعر و وتارمان پێگەیشتوە کەلەبەر کەمی لاپەڕەکانی "سەردەمی نوێ" ودرەنگ گەیشتنیان نەکرا بڵاو بکرێنەوە. لەگەڵ داوای لێبووردن و سوپاس بۆ هاوکاری ئەو برا دڵسۆزانە، هیوا دار ین لە ژمارەکانی داهاتوودا بڵاویان بکەینەوە.

هەڵەبجە لە چاپەمەنی جیهاندا

جنایەتی حکومەتی بەعسی عیراق لە حەلەبجە و بۆمباران کردنی ئەو شارە بە بۆمبای کیمیاوی و گازی ژاراوی لە لایەن هێزی هەوایی لەشکری عیراقەوە، وەک یەکێ لە کارەساتە سامناکەکانی سەردەم لە سەرانسەری جیهان دەنگی دایەوە. دەزگا چاپەمەنی و راگەیێنەرەکانی جیهان بۆ بڵاوکردنەوەی خەبەر و وێنە و چۆنیەتی رووداوەکە دەست بەکار بوون. رژێمی کۆنەپەرست و دژی گەلی ئێرانیش کە خۆی لەم تاوان و جنایەتەدا شەریکە بەشە و دوژمنایەتی لەگەڵ گەلی کورد لە سەددا سی خوێن خۆر کەمتر نیە، کردی بە هەرا و بە بانگ کردنی رۆژنامە نووس و هەواڵ دەران، ویستی خۆی بێ تاوان نیشان بدا و بۆ لێقەوماوانی کورد شین بگێڕێ و هەر لەو کاتەش دا ، بەشاوی بریندارێ کورد با- سدارانی جنایەتکار بۆ نەخۆشخانەکانی ئوروپا بنێرێ.

رۆژنامەی " سەردەمی نوێ" تێدەکۆ- شێ، هەرچی لەو بارەوە ، بە دەفتەری رۆژ نامە گە یشتوە بە کورتی بڵاوی بکاتەوە.

"نورمن کرخام " هەواڵدەری رۆژنامەی "دیلی تێلگراف" چاپی لەندەن لە مەر بۆ مبارانی شاری حەلەبجە راپۆرتێکی ئامادە کردوە و دەنووسێ: " شاری حەلەبجە کەو- توتەروخی گۆلێک لە نێو چیاکانی سەرووی رۆژهەڵاتی عیراق. بەرلەوەی بکەوێتە نێو داوی تازەترین پێکدادانی شەری خەلیجی فارس، شارێکی بە برەو وخنجیلانە بوو کە شەست هەزار کەسی لێ دادەنیشت. بەڵام پاش ئەوە کە پاسدارانی شۆرشی ئێران گر- تیا و بە دوای ئەویش دا حکومەتی عیراق بە گازی سیانور و خەردەل بۆمبارانی کرد، حەلەبجەبوتە وێرانەیەکی خابوور وگـۆر- ستانێکی گەورە .

ئەو ئەرمانەی کە لە شەقامە خاکیەکا- و یا لە زووری حەساری ماڵەکاندا بڵاو بوو- نەوە و حاڵەتی دوا هەناسەی ژیانیان تێدا پارێزراوە ، شکلێکی ئارەی ئەکاتەوەن لە کارەساتی پەمپی(شاری کۆنی یونان).

باوکێک لە نێو خاک و خۆڵدا ، لە کا- تێکا هەوڵی داوە کە منداڵەکەی لە هەووری سپی هەڵمی گازی سیانور بپارێزێ گیانی داوە . دایکێک منداڵی بە ئامێزەوەیە گیانی دەرچوە ،دیمەنەکە وا نیشان دەدا کە ویستوویەتی بگاتە مینی بۆسێک کە لە پەنا جادە راوەستاوە، بەڵکوو رابکا و دەرباز بێ، بەڵام کار دەرفەتی نەداوە . چەند میتر دوورتر ،دایکێک و باب و کیژ یەکتریان لە ئامێز گرتوە و لە زووریکی بچووکدا ، بەسەر یەکدا کەوتوون، بەڵاو و جل و بەرگیان لە دەرەوەی خانوەکە بڵاو بۆتەوە . لە شوێنێکی تر کەلاکی کاکەڵ دە بەمەرێکە هێشتە زنجیریان لە ملدایەو

بەستراونەوە . ئێران کە دەیویست شەری درێژە پێبدا و سەبارەت بە ویستەکانی نێو نەتەوەیی بۆ سەلماندنی شەر راگرتن تەریک کەوتوتەوە، بۆ بێزاری لە بەکار هێنانی چەکی کیمیاوی لە لایەن عیراقەوە ، بریاری دا شاری حەلەبجە بە رۆژنامەو تەلەفزیۆنەکانی رۆژئاوا نیشان بدا .

نیزیکەی ٣هەزار کەس لە ٣ پەلاماری بۆمبارانی کیمیاوی عیراقدا کوژراون . ئێران دەڵێ گازی سیانور لە بۆشکەی ١٠ لیتریدا هەڵرژاون کە هەر بگاتە زەوی دە بێ بە هەڵم. ئەو ئەرمانەی من دیتوومن هیچ برینیان لێ دیار نەبوو. وادەردەکەوێ زۆربەیان هەر بە چەند چرکە خنکاون "

رۆژنامەی "فرانکفورتر الگمانیه"

چاپی ئەڵمانی رۆژئاوا لە ژمارەی ٣٠ مانگی مارسی خۆیدا بەیاننامەی شەخسیەتی ئاینی کوردی **"شیخ سعیدتەهای کەماڵیزادە"** لە بارەی مەحکوم کردنی بۆمبارانی کیمیاوی شاری حەلەبجەی بڵاو کردوەتەوە . لە بەیاننامەکەدا گوتراوە :

" لە تاریخی ١٩٨٨/٣/١٨ی راپیمی هێزی هەوایی عیراق بە شێوەیەکی دڕندانە شاری حەلەبجە و دەور وبەری لە کوردستانی عیراق بە گازی کیمیاوی بۆمباران کرد .هەر چەند ئەوە چەندەمین جارە کە شارو گوندەکانی کوردستان بۆمبارانی کیمیاوی دەکرێن، بەڵام بۆمبارانی ئەم دواییەی حەلەبجە و شارۆچکە و گوندەکانی دەوروبەری، کارەساتێکی پێک هێناوە کە لە ئەنجامدا پتر لە پێنج هەزار کەسی بێ دیفاع کوژراوە و هەزاران ماڵ و خێزان ئاوارە و بێ ماڵ وحاڵ بوون.

هەرچەند بە گوێرەی رێک کەوتنی ١٩٢٥ ژنیو کەڵک وەرگرتن لە چەکی کیمیاوی قەدەغە کراوە و لە لایەکی دیکەشەوە کاربری ئەو کارەساتە ئاشکرایە و رەنگی داوەتەوە بەڵام بەداخ و سەرسوڕمانەوە تا ئێستا ئەو مەسەلەیە لە لایەن کۆڕ وکۆمەڵە بەرپرسەکانی نێو نەتەوەییەوە ،بە شێلگیری لێی نە کۆڵراوەتەوە وهەنگاوی تەواوی بۆ ناو- نێراوە .لەروانگەی ئینسانی و مافی مرۆ- ڤایەتیشەوە ئەم موسیبەتە ئەشێ کرنگیی پێبدرێ کە بوونی نەتەوەیەک و ژیان وماڵی میلیونها خەڵکی بێ دیفاع و بێبەش و- زوڵم لێکراوی کوردی لە ناوچەی شەری نێو ئێران و عیراق خستۆتە مەترسی فەوتان و نەمانەوە. بێگومان بێدەنگی لە بەرامبەر ئەو جنایەتە گەورەدا و پێش نەگرتنی دوو پاتەبوونەوەی ئەو لە داهاتوودا ، کە هەر دەم دەرمەتانی پێک هاتنی کارەساتی گەورەتر هەیە، زیانی لە قەرەبوو نەهاتوو بە ئاشتی جیهان و بە داهاتووی مرۆڤایەتی دەگەیە- نێت.

کەوابوو بە نیشانەی بەر پرسیەتی دینی و ئینسانی لە گەڵ داواکردنی پێک هێنانی کۆنفرانسێکی نێو نەتەوەیی بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو مەسەلەیە ، لە کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتوەکان و رێکخراوەکانی مافی مرۆڤ و کۆڕ وکۆمەڵ و شە خسیەتە ئاینیەکانی ئەڵمان و حیزب و رێکخراوە سیاسیەکان داوا دەکەم کە بۆ مەحکوم کردنی عیراق و خستنە ژێر فشاری بۆ بەکار نە هێنانی چەکی کیمیاوی دژی خەڵکی بێ دیفاعی کوردستان و قەدەغەکردنی ناردنی ماددەی کیمیاوی کوشەر و راگرتنی شەر هەنگاوی خێراو شێلگیر هەڵێننەوە.

داوا لە خاچی سووری ئەڵمان و رێک- خراوە کانی یاریدە دەر دەکەم کە بە خێرا بێ دە فریای هەزاران ئینسانی بریندار و ئاوارەی کورد بکەون و یارمەتی پزشکیان بێ بگە یێنن ".

مەسەلەی تاوان

رۆژنامەی **"دیر تاگس شپیگل"** چاپی ئەڵمان لە رۆژی ٢٩ی ئادار ، لە وتەوژمارە لە ژێر ناو ونیشانی **"مەسەلەی تاوان"**دا نووسیویەتی :

" بێدەنگە بوون لە ئاست رەفتاری عیراق دژی کوردەکان لە باکوری رۆژهەڵاتی وڵات دا چیدی ناکرێ .بە سەر هاتەکان یەکجار- ترسێنەرن. بە گوێرەی ئاگاداری **"کۆمەڵەی هەرمشە لێکراوەکان"** چەند ساڵێک لە مەو بەر کە پشتۆتە رادەی گەل لە ناو بردن، هەزاران گوند کاول کراون . دانیشتوانی یا دەر بەدەرکراون یان بوونەتە قوربانی قەلاچۆ. هەزارانیش لە سنوور پەڕیونەتەوە و رایان کردوە بۆ ئێران . لە نێو قوربانیەکاندا گوایا چەندان منداڵ لە ژێر ئەشکنجەدا مردوون . بۆیە هەواڵەکانی تاران جێگا باوەرن کەوا عیراقیەکان پاش چوونە پێشی هێزە ئێرانیەکان لە هەرێمی کوردەکاندا ، گازی ژاراویان بە کار هێناوە .پێنج هەزار مرۆڤ لە ناو چوون .بە شێک لە بریندارەکان لەم رۆژانەدا بۆ چارە کردن دەنێردرێن بۆ ئوروپا . بێ گومان بە مەبەستی پێشان دانیش . پێشتریش عیراقیەکان گازی ژاراویان بە کار هێناوە. کاتێک ئێرانیەکان سەرباز، منداڵەکانیان شەپۆل بە شەپۆل وەپێش

دەخست. لە دوا هێرشیش لە کوردستان دا عیراقیەکان کەوتوونەتە حاڵەتێکی زۆر خەرا پەوە. بەڵام ئەمە بە هیچ جۆرێک مافی ئەوەیان نادات ،وا رەفتار لەگەڵ کورد بکەن.

کوردەکان ـ هەروا ئێرانیەکانیش ـ هەمیشە دەبنە هاو پەیمانی دوژمنی دوژمنیان. یان بە پشتیوانی شا دژی بەغدا ، ئەو رۆژ لەگەڵ ئایەتوڵاکان. ئەمە لە بیر کراوە کەوا شا کاتی خۆی کە لەگەڵ سەددام حوسێن ئاشت بۆوە پشتی تێ کردن. هەروەها ئێرانیەکانیش پاش شۆرشی ئیسلامی زۆر بە توندی دژی کوردەکان جوڵانەوە.

هێرشە نوێیەکانی ئێران حاڵی سوپای عیراقیان شێرزە کردوە . ئەگەر شار کەمێکی تر لە لایەن بەغداوە دەستی پێکردبێ- تەوە ئەم جارەیان لەگەڵ راکێشی دوور هاوێژ بەڵام هیچی لە بارکە سووک نەکردوە .بە- لکوو تەنیا ئاڵۆزیەکەی ئێستای پێوە جاگیر بە نیسبەت عیراقیەکان جەنگ چەند زیاتر بخایەنێ ئەوەندە زیاتر لاسەنگی دانیشتوانی پتری ئێران ترسێنەرتر دەبێ. ئاشتیسازان هەموو داواکاریەکی راگرتنی جەنگیان خستۆتە دواوە . بەڵام تەنیا رابەرانی جەنگ بەر پرسیاری ئەم قەلاچۆ کردنە نین. چەکەکان ، وڵاتە پیشەسازیە گەورەکانی رۆژهەڵات و رۆژئاوا دەیبەن.

راکێتەکان لە فەرەنسا وچین و بە کێشی سۆڤیەتەوە دەچن. بەرهەم هێنانی چەکی کیمیاوی لە لایەن عیراقەوە، وەک دەردەکەوێ، بە هۆی کۆمپانیەکانی کۆماری ئەڵمانیای فیدراڵەوە بەرێوە دەچێ.

ئەم هاوبەشیکردنەمان لەم جەنگەدا ناواسارێ ئاشتی...

رۆژێک

لەو کاتەشدا کە سەردەمی نوێ دەچووە ژێر چاپ هەواڵی کوشتنی خەلیل الوزیر (ابوجهاد) بەرپرسی دوژمنانی گەلی فەلەستین بڵاوکرایەوە، ئێمە ئەو تاوانە گەشتی ناوانێکی رەشەکوژی مەحکوم دەکەین و پشتگیری خۆمان لە گەلی فەلەستین دووپات دەکەینەوە.

ئەڵمانیای رۆژاوا و بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە کوردستان

ئەڵمانی رۆژ ئاوا و بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە کوردستان

لە ماوەی ئەو چەند ساڵەی شەری نێوان عێراق و ئێران ، هێندی لە وڵاتەکانی رۆژ ئاوا و رۆژ هەڵات وابان دەردەبری کە لەو شەرەدا بێ لایەن وەستاون و یارمەتی ئەو دوو دەوڵەتە نادەن. بەڵام هەموو فاکتەکان دەری دەخەن کە بۆ بەردەوامی شەرو چەکدار کردنی هەر دوو لا کەمتەر خەمی نەکراوە. تەنانەت هەندی لە وڵاتەرۆژئاواییەکان بەشداری راستەو خۆیان کردوە بۆ دامەزرانەدنی کۆمپانیای دروست کردنی چەکی کیمیاوی و ئامۆژگاری چۆنیەتی بەکارهێنانی . لەم بوارەدا ئەڵمانی رۆژئاوا رۆڵێکی دیاری یاری کردوە . بە پێی راگەیاندنی رۆژنامەو گۆڤارەکانی هەندەران سەرەتای هەست پێ کردنی ئەو هاوکارییەی ئەڵمان بۆ عێراق، دەگەرێتەوە بۆ ساڵی ١٩٨٤ . لە نیسانی ١٩٨٤ ماتیوس کورت ئەندامی پارلەمانی ئەڵمانیا لە لایەن پارتی سوسیالیەوە - کراتەوە پەنجەی تاوانی ئاراستە کردۆتە کۆمپانیای " **کارلکولب**" کە بە هاوکاری لەگەل کۆمپانیای "**بیلوت - بلانت** " یارمەتی عێراقیان داوە بۆ دامەزراندنی دەزگای پیشەسازی .

ماتیوس کورت داوای لە حکومەت کردو ، کە لەم بارەوە لێکۆڵینەوەیەکی خێرا بکات ، بە تایبەتی دوای ئەوەی کە ئێران عێراقی تاوانبار کرد بە بەکارهێنانی گازی کیمیاوی لە شەرەکانی ناوچەی بەسرەدا . حکومەتی ئەڵمانیا ئەوەی بە درۆ خستەوەو گوتی :کۆمپانیای ناوبراو یارمەتی عێراقی داوە تەنیا بۆ پێش خستنی پیشەسازی زبڵی کیمیاوی. لە ١٦ ئابی ١٩٨٧ گۆڤاری " **شتێرن**" رای گەیاندوە کە کۆمپانیای "**کارلکولب**" دەزگای پێویستی داوەتە عێراق بۆ دروست کردنی گازی ژاراوی . گۆڤاری ناوبراو بە ژمارە پێشانی داوە کە کارگەی سامەرە مانگی چەند تۆن گاز دروست دەکا . ئەو کارگەیە لە مانگێدا شێست تۆن گازی خەردەل و ١٥ تۆن گازی سی . اس و چوار تۆن گازی " سارین " و " تابن " دروست دەکا . ئەو دوو جورە گازە کار زۆر دەکەنە سەر زبانی سەرۆف. ئەوەی شایانی باس بێ بە کارهێنانی نەختێکی کەم ، بە قەت کلۆ قەندێکی بچوک دەتوانێ دوو هەزار کەس بکوژێ. پسپۆری سویدی گازی ژاراوی " **ئولیرخ ئیمۆبرێشتیغ** کە لەسەر داخوازی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتوەکان بە وڵاتەکانی کەنداوی فارس دا گەراوە ، رای گەیاندوە کە چۆن بە چاوی خۆی دیتویە مناڵێکی چوار ساڵەی کوردستان بە ج ئازارێك دەمرد بە گازی ژاراوی .

بە پێی راپۆرتی رۆژنامەو گۆڤارەکانی ئەڵمانی رۆژئاوا لە مانگی ١١و ١٢ ی ساڵی رابردوو نزیکەی ١٢ کۆمپانیای ئەڵمانی لە ئێران و عێراق بەشداری دروست کردنی کارگەی گازی کیمیاوی دەکەن . بە پێی راپۆرتی گۆڤاری " **نیوزویك** " ی ئەمریکی کۆمپانیای " **دوئیمرشیفشن سەرڤیس** " لە فرانکفۆرت لە تەك کۆمپانیای **کارل کولب** بەشداری کردوە لە دانی دەزگاو مادەی پێویست بۆ دروست کردنی چەکی کیمیاوی لە عێراق. هەروەها یارمەتی داوە بۆ فێر کردنی هێندی لە پیاوەکانی هێزی چەکداری عێراق بۆ بە کار هێنانی ئەو چەکە بە بیانوی خویندنی ئێلێکترۆنیك . هەروەها راپۆرتی "**رێکخراوی پاراستنی میللەتانی هەرەشە لێ کراو**" رادەگەیێنێ کە لە تەك ئەو دوو کۆمپانیای ناوبراودا ، کۆمپانیای "**هانبۆرك کرۆتیر ئینجینیرینگ**" بەشداری چا لاکی هەبوە لەم بوارەدا لە ژێر چاوەدێری یەکێك لە پیاوەکانی رژێمی عێراق بە ناوی " **نزار القاضی** " کە پێوەندی نزیکی هەیە بە کاربەدەستانی بەغداوە. بە گوێرەی ئەو فیلمەی کە پرۆگرامی دووی تەلەڤیزیونی ئەڵمانی رۆژئاوا پێشانی داوە لە ١٩٨٨/١/٧ دەر دەکەوی کە کارتێرێکی تەواو لە کۆمپانیەکانی ئورویای رۆژ ئاوا لە ئیتالیا ، فەرەنسە، هۆڵەندە ، ئەڵمانی رۆژئاوا، سویسرا ، سوێد ، بەلژیکا بەشداری دروستکردن و رەوانە کردنی ئەو جورە چەکانە دەکەن بۆ عێراق و ئێران .

★

باشماوەی ل ١

هێزە سیاسیەکانی کوردستان، ...

هەموو هێز و توانایەکی هەموو لایەك بخرێتە کار بۆ رێ گرتن و بەرگری لە شەری لە ناو بردنی گەلی کورد لە کوردستانی عێراقداو بۆ بەشداری راستەو خۆ دژی رێژیمی عێراق و ریسوا کردنی نەخشەو پیلانەکانی وەراکیشانی سەرنجی رای گشتی جیهان بۆ مەسەلەی کوردو بۆ پشتگیری خەبات و داوا رەواکانی بۆ رزگاری و سەرفیرازی وسەربەخوبی :

بەرەی جود لە بەیاننامەیەکدا کە رۆژی ٨٨/٣/٢٠ لە سەر کارەساتی حەلەبجە بلاوی کردۆتەوە دەلی :

" بەرەی نیشتمانی دیموکراتی جود بە توندی هەرەشەو بێزاری دەردەبری دژی دەسەلاتی فاشی بۆ بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە **حەلەبجەو خورمال** . وە کوشتن و بریندار کردنی هەزاران مروڤی بێ تاوان .داوا لە رای گشتی عەرەبی و جیهانی دەکەین کە ئەو جینایەتە فاشیەی مەحکوم بکەن کە لە وڵاتمان دادەکرێ.

کومیتەی هاوکاری رێکخراوەسیاسیەکانی کوردستان لە یەکێتی سوڤیەتی لە بارەی جینایەتی رێژیمی بەغداو **بە کارهێنانی چەکی کیمیاوی لە شاری حەلەبجە بانگەوازێکی بلاو کردۆتەوەو داوا لە رای گشتی جیهان** دەکا کە دەنگی نارەزایی بەرامبەرئەو تاوانەی حکومەتی فاشیستی بەغدا بەرز کەنەوەو دەستی یارمەتی بۆ لێ قەوماوانی کوردستان درێژ بکەن

ئێمە داوا لە هەموو ئازادیخوازان و ئاشتی دۆستانی ئێران و عێراق و وڵاتانی جیهان دەکەین، تابە بەرینی دژی ئەو شەرە سووتێنەرە دەنگ بەرز کەنەوە ."

بەرەی یەکگرتووی دیموکراتی کوردستان لە سوید بەبوونەی کوشتاری خەلکی حەلەبجەوە لە ژێر سەر خەتی "**هەلو**یست " دا بە یاننامەیەکی بلاو کردۆتەوە دەلێ :

" هاو نیشتمانانی بە رێز

وڵاتی ئێمە کوردستان ، لە مانگی رابردو دا . شاهیدی یەکێك لە گەورە ترین جینایەتی تاریخ بوە کە لە مێژووی سەرۆڤایەتی دا، کەمتر بەسەر نەتەوەو گەلانی دیکەی جیهان هاتوە .

رۆژی ١٥ی مانگی مارسی ١٩٨٨(مانگی رەشەمە) فرۆکەکانی شەری حکومەتی عێراقەو نەنجەتە کەمێرەکانی نیزامی رێژیمی داگیرکەری جەمهوری ئیسلامی ئێران خۆیان گەیاندۆتە شاری حەلەبجەو داگیریان کردوە، چەندین هێرشی هەوایی یان بردە سەر شاری حەلەبجە و ناوچەکانی دەوروبەر و خەلکی بێ تاوان و مەزلومی شاری هەلەبجە و دێیەکانی ئەو مەلبەندە یان بە بۆمبای شیمیایی بومباران کرد.

ئەوەی ئاشکرایە لە بەرهەمی ئەو هێرشە دڕندانەیە، زیاتر لە ٥٠٠٠ کەس، لە خەڵکی بێ تاوانی شاری هەڵەبجە شەهید بوون وپتر لە ٨٠٠٠کەسی تر بریندار و بە دەیان هەزار ئینسانی کورد، لە ماڵ و حاڵ و هەست و نیستی خۆیان ساقیت بوون . ئەگەرچی بەکار هێنانی چەکی شیمیایی لە بریاڕنامەی ساڵی١٩٢٥ی کۆنوانسیونی ژینیڤدا قەدەغەکراوە، بەڵام حکومەتی عێراق تەنانەت لە کوردستانی داگیرکراوی ئێرانیشدا ، بە ئاشکرا ،ئەو چەشنە چەکەی لە دژی خەلکی کوردستان بە کار دێنێ وبە دەیان هەزار ،لە خەلکی بێ تاوان و چەوساوەی کورد تە نیا هەر قوربانی ئەو چەشنە چەکە ماڵوێرانکەرە بوون . ئێمە لە کاتێکدا ئەو جنایەتە کەم وێنەیە ی حکومەتی عێراق مەحکوم دەکەین لاسان وابەعەل و مەرجی دژواری باری نالەباری ئەو رۆی کوردستان، بە تایبەتی لە وەتا رێژیمی داگیرکەری جەمهوری ئیسلامی چاوی تەماحی دەکوردستانی عێراقیش بریوە بە کردەوە کوردستان بۆتە مەیدانی شەری دوو حکومەتی ئێران و عێراق ، زیان و هەرسانی گەلی کوردیش بۆ پاراستنی مانی گەلی کورد کەوتۆتە مەترسیە کی گەورەوە .لامان وایە کاتی ئەوە هاتوە کە نەتەوەی کورد بۆ پاراستنی خۆی، داوای هێزی پارێزگار لە رێکخراوی نەتەوە یەك گرتوەکان بکات . ئەو داوایە ، رێبازی. خەباتێکی رەوایەکە نەتەوەی چەوساوەی کورد لە خەتەری نەمان و قوربانی بوونی شەری بێ ناوەرۆکی ئێران - عێراق نەجات دەدا . بەرەی یەکگرتووی دیموکراتی کوردستان . رەشەمەی١٩٨٨

رێکخراوی پارتی کۆمۆنیستی عێراق لە سوید لە وتارێك دا بە بۆنەی ئاهەنگی ٥٤ ساڵەی دامەزراندنی حیزبی کومونیستەوە ، لە بارەی کارەساتەکەی **حەلەبجە** دا دەلی :

" بە پێچەوانەی دەنگی نارەزایی جیهان دژی بە کارهێنانی چەکی کیمیاوی لە نێوەراستی مانگی مارس دا بە دەنگو باسی بۆمباران کردنی شاری **حەلەبجە** بە چەکی کیمیاوی و گازی ژەهراوی لە لایەن رێژیمی بەعسەوە ، وە کوشتنی زیاتر لە پێنج هەزار کەسی بێ تاوان وبریندار کردنی هەزاران کەس جیهان شلەژا . کۆمەڵگای نێونەتەوایەتی هەموو ئەوانەی ئازادی مرۆڤیان لا گرینگە هەڵوێست وەرگرن بۆ راگرتنی رێژیمی عێراق لە دووبارە کردنەوەی ئەو تاوانانەدا . بێگومان پێویستە هەموو مرۆڤێکی بەشەرەف لە جیهاندا ئەو قەسابخانەیەی دژ بە گەلی کورد مەحکوم بکات و دەنگی بێزاری خۆی بەرزکاتەوە " .

بۆ لایەرەی ٩

پاشماوەی ل ٣

چالاکی کوردەکانی بەریتانیا...

• دەسەلاتدارانی تورکیا هەر وەك ساڵانی پێشوو نەك هەر پەنایان نەبردۆتە بەر مێشك و پەندو ئاقڵ تا بگەنە باوەر پێ کردنـــی مافی مرۆڤ و گەلان، بەڵکوو بە سیاسەتـــی رەگەز پەرستانەی کوێرەوەری سەردەمـــی عوسمانی و وەسیلە و چەکی مودێرنی ئەخرو ئۆخری سەدەی بیستەمدا بەگژ کوردا دەچن و دەیانەوێ بەربەستی شالاوی بزووتنەوەی رزگاریخوازی بگەن. بەلام خەیاڵیان خاوە. گەلێ بەدرێژایی سەدان ساڵ... لە سەردەمی رەشترین دەوری ئیسلامیزم و عوسمانیزم و پانتورکیزم و تورانیزم دا نەفەوتاوە و زمانەکەی لە یاد نەکردوە: گەلێ سەرەرای گۆرینی ناوی و ناوی گوند و چیا وروبار و جەم و دۆڵەکانی ... سەرەرای دزینی میراتی روشنبیری و هونەری و فولکلوری و بێبەشکردنی لە مەکتەب و خوێندن و تیمارخانە وداو ودەرمان، خۆی لە بیر نەچووبێتەوە ئیتر ئەم گەلە لەم سەردەمەدا ـ لە قۆناغی روخاندنی کولونیالیزم و رزگاری گەلان لە داگیرکەرانی بێگانە ـ قەت نافەوتێ. بەڵکوو بە بنیاسای پێکهێنانی مرۆڤایەتی هەر بە مافی چارە نووسی خۆی شاد دەبێ و لە چوارچێوەی دەوڵەتێکی کوردستانی سەربەخۆدا.

دوای باسکردنی کارەساتەکەی **هەلەبجە و هەڵوێستی دەوڵەتانی** جیهان و نەتەوەیەککرتووەکان، باسی نارەزایی دەربرینی هەڤدنێ ولات و ریکخراوی نێونەتەوایەتی کردو وگوتی: " ئەو جۆرە بریارانە لە تەعزیەنامەیەك زیاتر هیچمان بۆ ناهێنێ. بۆیە پێویستە داواکاریەکانمان لەو چوار چێوەیە دەرچێ و لەم خاڵانەدا خۆیان بنوێنن:

١ ـ کاربەدەستانی عەسکەری عێراق بە سەرۆکایەتی درندە سەددام حوسێن بە تاوانی شەری دوژمنکاری لە پێش دادگایەکی دەوڵەتیدا موحاکەمە بکرێن

ـ لیژنەیەکی نێو نەتەوایەتی بۆ کۆ کردنەوەی فاکت بنێردرێتە کوردستان

٢ ـ سوپای عێراق و ئێران لە ناوچەکانی کوردستان بکشێنەوە ویدرێنەوە دەستی خاوەنی شەرعی خۆیان بۆ ئەوەی گەلـــی کورد بتوانێ بەبێ ترس و هەرەشە مافـــی چارە نووسی خۆیەدی بهێنێ.

سەبارەت بە کوردستانی ئێران وتی: " باری کوردستانی ئێرانیش زۆر لە هی کوردستانی عێراق باشتر نیە. لە وێش ـ گەلی کوردمان لە ژێر چەکمەی پاسدارانی موسلمانی کۆنە پەرست و دواکەوتـــوو و فەناتیك و درندەدا دەناڵێنن لە لایەکەوە و لەو لاشەوە بە داخەوە دووبەرەکی وناتەبایی لە نێو ریزەکانی بزووتنەوەی ئەزادیخوازی کوردستانی ئێراندا ئەوەندە توند کە رەنگی سەلبی خۆیان بە تەواوی لـــە چالاکی شۆرشی چەکداری گەلی کوردماندا لەوێ بەروونی بەدی دەکرێت...

دوای ئەوە کاتژمێری دەی شەو ئاهەنگەکە بە سروودی ئەی رەقیب کۆتایی پێ هێنرا. بەشداران کە ژمارەیان ئەگەیشتە ٦٠٠ کەس، بە ریك و پێکی مۆم بەدەست کەوتنە رێ بەرەو باڵیوزخانەی ولاتە یەك گرتووەکانی ئەمریکا. تەنانەت گەلێ ژن و پیاو ئەبەرو منداڵی ساوا بەشداریان کرد بوو لەگەل ئەوانی تر. کاتژمێری دووی شەو گە یشتنە پێش باڵیوزخانەکە و لە وێ هەموو مانیان لە خەو گرت تا وەکوو کاتژمێری دەی بەیانی. تا کار بەدەستانـــی باڵیوزخانەکە داوا کاریەکانیا ن وەرگرت و بە لێنیان دانێ کە بیانگەیێننە سەرۆکی ئەمریکا ریگان.

بەم جۆرە هەفتەیەك چالاکی و خـــۆ پیشاندان و نارەزایی دەربرین بەرامبـــەر تاوانی بۆمبارانی **هەلەبجە** بە چەکی ژاراوی و کیمیاوی کۆتایی هات ★

پاشماوەی ل ١

هەڵەبجە ـ شاری قوربانیەکانی ...

لە دەرەوە شەقامەکان تەژین لە کەلاکی مەرو مانگاو سەگ و پشیلە. ئەوانەش لە نیوەراستی شار کاتـــی تەقینی بۆمبای کیمیاوی وەبەر هاتوون بەگوێرەی بەراوردی ئێرانیەکان پتر لە چوار هەزار کەسی خەلکی ئەو شارە بە گازی ژاراوی مردوون. بە قسەی کار بە دەستانی ئێرانی عێراقیەکان بۆ سزادانی دانیشتوانی ئەوشارە کە لە گەڵ ئێرانیەکان کاتی داگیرکردنـــی شار هاوکاریان کردوە، گازی کیمیاویان بەکار هێناوە.

هەواڵدەرەکان لە گوندی "ئالپ" ٨٠ لاشەیان دیت کە بە بۆمبای کیمیاوی کوژرا بوون. لاشەکان لە پەنا جادە بەسەر یەکدا کەوتبوون. لە نیوان شاری **هەلەبجە و دوجیلا** لاشەی سەربازانـــی عێراقیش لێرو لەوێ کەوتبوون.

دڵتەزێنتر دیمەنێك کە لەو دۆڵە سەر سەوز وجوانەدا، کە لووتکە بەفرەکان دەوریان داوە، بەرچاو دەکەوێ روخساری خەلکی غەیرە نیزامیە کـــە تووشی ئەو بەڵایە بوون.

چوار **گیزی** منداڵ بە **جلی کوردەوە** وەك بووکە شوشەیەك کە لە قوتوو دەر **هاتبن**، لە خوارەوەی گونـــدی "ئالپ" **لە نێو جۆگەلەیەکی کەم ئاودا کەوت** بوون. چوار ژن لە دوا هەناسەیاندا لە نیزیك گولە باخێك بەکتریان لە ئامێز گرتبوو. پیرە مێردێکـــی مێزەر بەسەر کە منداڵێکی لە ئامێز دایە، لە پێش دەرگایەك کەوتوە.

بە گوێرەی چەند کەسی خەلکـــی هەلەبجە کە بۆ شار گەرابوونەوە، زۆر کەسی خەلکی شار بۆ چیاکان رایکردوە. ژمارەیەکی زۆریش لە پاسدارانی ئینقلابی ئێران لەو پەلامارەدا بە هیلاك چوون.

رۆژنامەی "کەیهان" چاپی لەندەن لە ژمارە حەوتی ئەپریلی خۆیدا لە ژێر سەرخەتی **"جنایەتی سامناکـــی سەددام لە هەلەبجە"** دەنووسێ:

" فەرماندەکانی لەشکری عێراق پاش ئەوە کە لە بەر هێزەکانی ئێران رایان کرد، لە **خورماڵ و هەلەبجـــە** سیاسەتی " هەردی سووتاو " یان بەکار هێنا. هەرچی دەستیان پێراگەییشت ئاگریان دا و ویرانیان کرد. ئامانجیان بە رواڵەت ئەوە بوو کـــە هێزەکانی ئێرانی لە بنکە و بنیاتەکانی بە جێ ماو کەڵك وەرنەگرن.

ئەو دیمەنە دڵتەزێنەی کە هەوالدەرانی بێگانە لە بۆمبارانی کیمیاوی **هەلەبجە نیشانی دەدەن،** بە هیچ بەلگە و برو بیانویەك پاکانەی بـــۆ ناکرێ. **کوشتنی** ژن و منداڵ و خەلکی غەیرە نیزامی جنایەتێکی سامناکـــە بەلام کوشتنیان بە گازی ژاراوی رووی جنایەتکارانی مێژووی سپی کردوتەوە.

بۆمبارانی کیمیاوی **هەلەبجە** جار یکی تریش نیشانیدا کە ریبەرانـــی ریژیمی بەعسی عێراق بە راستی جنا یەتکاری بە ترسن. ئەم جنایەتـــە سامناکە جاریکی دیکەش پەردە لـــە سەر پیچەمی نگریس و دزێوی سەددام حوسێن و هاوکارەکانی لادەدا، کە بە سەر خەلکی عێراقدا زاڵ بوون. ئەگەری لە شیکردنەوەو لیکدانەوەی ئیمپریالیستیدا، سەددام حوسێن جنایەتکاریکـــە وەك هەموو جنایەتکارانی دیکە. جنایەتکاران ناتوانن بۆ هەمیشە روکاری خۆیان داپۆشن. سەددام جاریکـــی دیکەش ریسوا بوو، بەلام نەك لە سایە سیاسەتمەداری خۆمەینیەوە، بەڵکوو لە بەر جنایەتی بەشێکی خۆی. دنیا نابێ جنایەتی **هەلەبجە لەبیر بەرێتەوە**. ئیمەش نابێ تیکۆشانی خۆمان بۆ ئاشتی رابگرین. ئاشتی عادلانە ئـــەو دەرفەتە پیك دێنێ کە میللەتی عراق سەددام حوسێن بکێشێتە پای مێـــزی محاکەمە. ★

---

٩٠ ساڵەی رۆژنامەگەری کوردی

٢٢ی نیسان، رۆژی دەرچوونی یەکەم ژمارەی رۆژنامەی کوردی، بوتە رۆژی رۆژ نامە گەری کوردی لە مێژووی کوردستاندا بێگومان رۆژنامە لە ژیانی رۆژانەی هـەر میللەتێکدا، دەورێکی کاریگەری هەیـەو دەتوانێ لە پێش خستن و روشنبیری گەل دا. رۆڵێکی گرنگ یاری بکاو دەنگـــی راست و رەوانی خەڵك بە رای گشتـــی رابگەیێنێ وتیشك بخاتە سەر کێشە و روو داوەکانی رۆژانەی کۆمەل. رۆژنامەی کوردستان کە بە هەول وتەقەلای بەدرخانیەکان لە دەرەوەی وڵات دەرچوو، رۆڵێکی نایەتی هەبوو لە زیندووکردنە و بووژانەوەی بیری نەتەوایەتی کورد و هاندانی گەلـی کورد بۆ هاتنە مەیدانی خەبات و دژی داپلۆسینی سولتانی عوسمانی.

رۆژنامە گەری کوردی لە سەرەتای دەست پێکردنیەوە، هەڵگری ئالای خەباتـــی نەتەوایەتی وبووژانەوەی زمان وئەدەب و کولتوری کوردەواری بوە. هەر بۆیەش هەردەم کەوتۆتە بەر پەلامار و هێرشـــی هێزە چەپەڵەکانی دیکتاتور و داگیرکەر. سەرۆك و بەرپرسیارانی دیکتاتۆر وفاشیست رووحەیان لە رۆڵی رۆژنامە و رۆژنامەنووسان چوە. ئەوەتا ئەمیر ای سەرکۆماری یەکێك لە کاتی خۆی وتوویە "حەزم دەکـرد خاوەنی ئەو کارگەیانە بوومایە کە کاغەزو مەرەکەب دروست دەکەن، تاوەکوو هەموویانم بسووتاندایە"

ڤۆڵتێر راست دەکا کە دەلێ: " رۆژنا مەنووسی دەرگایەکە بە کەس ناشکێ. بەلام ئەو جیهانی کۆن دەرووخێنێ، بۆ ئەوەی جیهانێکی نوێ دامەزرێنێ".

دەڵێن حاکمی قەیروشلا گوتوویە " لەوەناترسێم دەرگای دۆزەخم بۆ بکرێتەوە، بەلام لە جیرەی قەلەمی رۆژنامە نووسێك گیانم دەلەرزێ"

نەکانی ناپلیونیش لەم بارەوە گەلێ مانا بەخشن: "سێ رۆژنامە لە سەد هەزار سەرباز زیاتر دەم ترسێنێ".

رۆژنامەی کوردستانیش هەرچەند کە لەدەرەوە دەردەچوو، ببوە گرێیەك لـە ناخی دڵی سولتان و دەستەو دایرەکەیدا کار گەیشتبوە ئەوە کە داوای مەدحـــەت عبداد بەدرخان بکەن کە بەرێتەوە بـــە ئەستەمبول.

لەیادی ٩٠ ساڵەی دەرچوونی رۆژنامەی کوردستاندا، سڵاو بۆ گیانی رۆژنامە نووسانی تیکۆشەر و ئازادیخوازی کورد دەنێرین و بۆ قەڵەم بەدەستانی مەیدانی خەباتـــی رزگاریخوازی کورد داوای سەرکەوتـــن و سەرفرازی دەکەین. ★

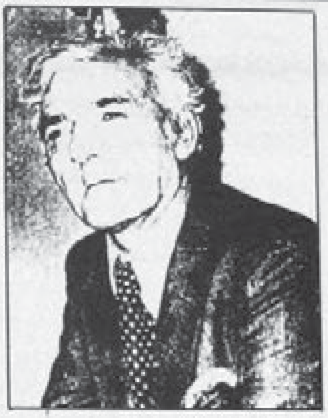

یادی هێمن

١٧ ئەپریل دوو ساڵ لە کۆچی دوایی شاعیری مەزنی کورد "هێمن" رادەبری . برای بەڕێز کاک خدر باپیر بەستە شیعرێکی بڵاونەکراوەی ماموستای بەڕێزی بۆ ناردووین کە وا بە یادی ئەو شاعیرە مەزنە خۆشەویستە بڵاوی دەکەینەوە . ئەم شیعرە لە کاتێکدا گوتراوە کە شاعیری مەزنی کورد لە شیلاناوی ژێر سێبەری "دیموکراسی و پلورالیسم" ڕێبەرایەتی حیزبی دیموکرات دا خانە نشین کراوە و ڕێگا نەدراوە تەنانەت خەڵکیش ئاموو شۆی بکات .

★★★ خانەنشین .. ★★★

بولبولێک بووم لە قەفەس دا بە بەهاری ڕەنگین
دوور لە گوڵزارو لە دیداری گوڵاڵەو نەسرین
کازیوە بۆ لك و بۆنی گوڵی باغی دەفڕیم
پەرو بۆم پێوە نەما ، نیمە ئیتر هێزی فڕین
دەستی ئەو ڕاوکەرە بەرزێ کە بڕی بازو بڕست
سووری سوور گوڵ بەدەم و ڕوو بکەمە مێرگی شیرین
من چریکەم هەموو سووچی چەمەنی پڕ کردبوو
ئێستە نایە لە گەرووم بێجگە لە ناڵەی خەمگین
من کە شین گێڕی هەموو سوورە گوڵێ پەر پەر بووم
ڕەنگە هەر دڕکی پەڕێو لێرە بکا بۆ من شین
من کە بۆ دیتنی گوڵ هێلی سوورم دەبەراند
هەر لە سەر حەق گوتنی ڕووتە کرام خانە نشین
شاوە ڕێخنە دەگەڕێ وا لە دەواری چۆمەدل
دینی دیتنی گوڵە شەو ، بولبولی دل پڕ لە ئەوین
تازە دڵ خەستەو پەر بەستەو بێ دەستم من
وەرە دەر ڕاوکەری دڵ ڕەق لە کەلێن و لە کەمین
تیبەری هێندە بە ناخۆشی ئەگەر ژینی دڕێژ
خۆزگە سەد خۆزگە بەوانەی کەم و ئاسوودە دەژین

* * *

"تی بینی"

گێڕانەوەی نووسراوەو بۆچوونی چاپەمەنی جۆربەجۆری جیهان لە بارەی کوردستان و ڕووداوەکانی نێو جوولانەوەی ڕزگاریخوازی کورد بەو مانایە نیە کە نێوەرۆکی باسکراوەکان بە تەواوی لەگەڵ بۆچوون و بیرو باوەڕی دەستەی نووسەران یەك دەگرنەوە . مەبەستی ئێمە ئەوەیە کە ئێوەی بەڕێز لە بۆچوون و بیرو ڕای ڕێکخراوەو حیزب و کەسانی جۆربەجۆر لە بارەی کوردستان و بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد ئاگاداری یان هەبێ .

"سەردەمی نوێ"

برتولت برێشت و فێربوون

برتولت برێشت هونەرمەندی ناودارو نومایشنامە نووسی هەڵکەوتووی ئەڵمانی ١٠ی مانگی فێوریەی ١٨٩٨ لە خێزانێکی دەوڵەمەند و تێر وپڕ لە دایك بوو . پاش تەواو کردنی دەبیرستان لە شاری مونیخ دەستی کرد بە خوێندنی زانستی سروشت و پزشکی . لە شەڕی یەکەمی جیهانیدا چوە خزمەتی ئەرتەش و ناردیان بۆ بەرەی شەڕ . هێشتا هەر لە زانستگابوو ، هەوەڵین شیعر و پەخشانی خۆی بڵاو کردەوە . برێشت لە پارچە شیعرێکدا بە ناوی "دەر کراوی بە هەق" دەنووسێ "من وەك کوڕە دەوڵەمەندێك گەورە بووم . دایك و بابم یەخەیەکی ئاهاریان کردە ملم . منیان بە دابی مەزنەتی و خاوەن خزمەتکار پەروەر دەکرد . هونەری ئەوەیان فێرکردم کە بە فەرمان بدەم بەلام کاتێ تۆزێ گەورە بووم لە دەوروبەری خۆم ڕوانی ، خەڵکی هاو چینی خۆم خۆش نەویست نە لە فەرمان دان و نە لە خولامی . لە هیچ کامیان ڕازی نەبووم . هەر بۆیەش وازم لە چینی خۆم هێنا و کەوتمە خزمەتی خەڵکی هەژارو نە دارەوە . بەم جورە ئەوان خائینێکیان پەروەردە کرد . ئەوان هەموو هونەری خۆیان فێری ئەو کرد ، ئەویش ئەوانی بە دوژمنان فرۆشت ".

لە ساڵەکانی سەرهەڵدانی فاشیزمدا ، برێشت داوای لە هونەرمەندان کردکە بە نیشاندانی زۆرکاری ڕاستەقینەی سەرمایە دارانی چەوسێنەرو فاشیزم ، وە وریاکردنەوەی کۆمەلانی خەڵك ، ئەرکی مێژوویی خۆیان بە جێ بگەیەنن .

برێشت دەیگوت : " لە کاتێکدا ئەو گشت جنایەتە دەکرێ ، ئەو خەڵکە بە کۆمە ل دەکوژرێ ، شەڕو خوێن ڕێژی درێژە هەیە باسی جوانی دارو درخت و نەغمەی باران تاوان نیە ؟ داخوا کاتی ئەوە نەهاتوە لە بەرامبەر زوڵم و ستەمدا ڕاست بینەوە ؟ ".

لە ڕۆژەکانی شەڕی دووەمی جیهانیدا برێشت لە قاودانی جنایەتەکانی فاشیزمی هیتلەری دەست پێدەکا و لە پارچە شیعرێ داتەلماتی نیشتمانی خۆی "١٩٣٣) بە خو یێی ڕۆڵەکانی خوێناوی دەبینێ و دەنووسێ " من باسی شەرم و شوورەیی خۆم دەکەم ، بەڵکوو هی دیکەش باسی شەرم و شوورەیی خۆیان بکەن ".

ساڵی ١٩٣٣ کە فاشیزم دەهات دەسەلات بگرێتە دەست ، برێشت بە ناچاری نیشتما نی خۆی بە جێ هێشت . لە پێشدا چوە پراگ و پاشان وێن و لە وێوە چوە سویس و فەرەنسە و دانمارك و سوید . ساڵی ١٩٤١ چوە بە کێتی سۆڤیێت و لە وێشەوە ١٩٤٨ چوە کالیفورنیا ئەمریکای شیمالی .

لە ساڵەکانی دەسەلاتی فاشیزم وشەری دووەمی جیهانیدا ، بە هەموو توانا و دەرە تانیەوە دژی فاشیزم خەباتی کرد . لە ساڵەکانی دەربەدەریدا ، باشترین بەرهەمە کانی هێنا سەر کاغەز و لە نومایشنامەکا نیدا جەوهەری دیکتاتوری وفاشیزم و ڕەگەز پەرستی نیشان دەدا .

برێشت لەسەر ئەو باوەڕە بوو : لە سەردەمێکدا کە هەر کەسە بۆ خۆی ڕێگایەك هەڵدەبژێرێ ، پێویستە هونەریش ڕێگای خو دیاری بکات ، یان بسپێتە داردەستی کەمایە تیەك کە چارەنووسی زۆربەی خەڵکی گرتۆ تە دەست و ئیرادەی خۆی بە سەریاندا دە سەپێنێ و دەیەوێ کوێر کوێرانە وەدوای کەون ، یان دەبێ لایەنی زۆربەی خەڵك بگرێ و لەگەڵ کۆمەلانی خەڵك بێ و بەرهەمەکا نی بۆ وریا کردنەوەو بردنە پێشێ هەستو وشیاری زەحمەتکێشان تەرخان بکات .

ئێمە بە بۆنەی یادی ٩٠ ساڵەی لە دایك بوونی ئەو هونەرمەندە مەزنەوە ، وتارەکە مان بە پارچە شیعرێکی ئەو لە بارەی فێر بوونەوە کۆتایی پێ دێنین .

" شتی هەرە ساکار و سادە فێر بە
بۆ ئەوانەی کە دەیانەوێ فێربن ،
قەت درەنگ نیە
فێری ئەلف و بێتکە بە ، ئەوە بەس نیە
بەلام فێری بە ، مەهێلە دل ساردت بکەن
دەست بەکار بە ، دەبێ تۆ گشت شتێ
بزانی
تۆ دەبێ ڕێبەرایەتی بگریە دەست
ئەی ئەو کەسەی ئاوارە و دەربەدەری
فێربە .
ئەی ئەو کەسەی لە بەندیخانەی
فێر بە
ئەی ئەو ژنەی لە ماڵێ دانیشتووی
فێربە
ئەی پیاوی شەست ساڵە فێر بە
تۆ دەبێ ڕێبەرایەتی بگریە دەست
ئەی ئەو کەسەی بێ ماڵ و حاڵی
وەدوای دەرس و قوتابخانە بکەوە
ئەی ئەو کەسەی لە سەرمان دەلەرزی
شتێك فێر بە
ئەی ئەو کلاسەی برسی ، دەست بدە کتێب
ئەوە خۆی چەکێکە
تۆ دەبێ ڕێبەرایەتی بگریە دەست
ئەی دۆست لە پرسین شەرم مە کە
مە هێلە بەزۆر شتت پێ بسەلمێنن
خۆت وەدوای کەوە
ئەوەی کەخۆت فێری نەبووی ، هەر وەزانە نایزانی
ڕیزی حیسابەکەت خۆت کۆ بکەوە
چونکە خۆت دەبێ بیدەی
قامکت لەسەر هەموو ژمارەیەك دابنێ
و بپرسە ، ئەمەیان بۆ چیە ؟
تۆ دەبێ ڕێبەرایەتی بگریتە دەست ★

دەنگدانەوەی جینایەتی بەعسی لە هەڵەبجە

لە ئوتریش خوێندكارانی كورد، لە بەردەم باڵیوزخانەی عیراق، خۆپیشاندانیان رێك خست. بەكرێگیراوانی بەعس بۆ ترساندنی خۆپیشاندەران چەند گوللەیەكی تەقاند. پولیسی ئوتریش لە بەرامبەر ئەم كردەوە چەپەڵەدا خۆی مات كرد.

حیزبە ئۆپۆزیسیۆنەكانی بەریتانیا رژێمی عیراق تاوانبار دەكەن:

جورج روبرتسون ئەندامی پارلەمانی بەریتانیا و قسەكەری دەرەوەی پارتی كرێكارانی بەریتانیا بە توندی ئەو تاوانە چەپەڵەی حكومەتی عیراقی لە بەكارهێنانی چەكی كیمیاوی و لە نێو بردنی سەدان ژن و منداڵ مەحكوم كردوە. ناو براو داوای لە حكومەتی بەریتانیا كردوە كە لە رێگای كۆمەڵی نەتەوە یەكگرتوەكانەوە بكەوێتە كار بۆ راگرتنی ئەو جنایەتانە.

سیر راسل جونستون قسەكەری دەرەوەی پارتی سوسیالیست و ئازادەكان، بەیانێكی بڵاو كردوەتەوە و داوای كردوە كە سزای بازرگانی و قەدەغە كردنی چەك لە عیراق و ئێران بدرێ.

٢٦ ئەندامی پارلەمانی ئینگلستان لە بروسكەیەكدا بۆ سكرتێری گشتی كۆمەڵی نەتەوە یەكگرتوەكان بێزاری خۆیان لە بە كار هێنانی چەكی كیمیاوی بەرامبەر بە گەلی كورد لە هەڵەبجە لە لایەن رژێمی عیراقەوە دەربڕیوە و دە نووسن "مرۆڤایەتی ناتوانێ دەستەو ئەژنۆ بوەستێ بەرامبەر ئەو تاوانەی لە ئاست خەڵكی بێ تاوان دەكرێ".

هێندێ لە ئەندامانی پارلمان و كەسانی ناوداری بەریتانیا پرۆژەی بڕیارێكیان داوە بە پارلەمانی ئینگلستان، بە ژمارەی (٩٠٠) و لە ژێر سەردێری "عیراق چەكی كیمیاوی بە كار هێناوە" تێیدا گوتراوە "پارلەمانی بەریتانی رژێمی عیراق تاوانبار دەكا لە بەر بۆمبارانی دڕندانەی شاری هەڵەبجەی كوردستانی عیراق بە گازی سیانور و خەردەل و گازی ئەعسابكە بۆتە هۆی كوشتنی ٥هەزار كەسی مەدەنی و بریندار كردنی دەهەزار كەس، وەك رۆژنامەكانی گاردیان و دیلی تیلگراف و ئوبزێرڤەر رایان گەیاندوە."

لە سوید

پارتی سێنتەر لە بەیاننامەیەكدا بە كارهێنانی گازی دژی خەڵكی مەدەنی و ژن و منداڵ مەحكوم كردوە.

ئوكاپیترسون سكرتێری پارتی سێنتەر عیراقی تاوانبار كرد بۆ بە كار هێنانی گاز و چەكی كیمیاوی. هەروەها عیراق تاوانبار دەكا بە هەڵگیرساندنی شەر دژی ئێران. رۆژنامەی د پریسەی جیهان دەنووسێ: "عیراق گاز و چەكی كیمیاوی بە كار هێناوە دژی كوردەكانی هاو وڵاتی خۆی. پەیوەستە سەرنجی جیهان بۆ ئەو كارە رابكێشرێ."

رۆژی ٢٥/٣/١٩٨٨ خافیز پیریزدی كولار سكرتێری گشتی كۆمەڵی نەتەوە یەكگرتوەكان رژێمی بەغدای تاوانبار كرد بۆ بە كار هێنانی چەكی كیمیاوی و رایگەیاند كە هەموو بەڵگەكان ئەوە دەسەلمێنن كە عیراق ئەو تاوانەی كردوە.

لە سوید فیدراسیونی كۆمەڵە كوردستانیەكان بە هاوكاری هێزە سیاسیەكانی كورد لە سوید، خۆپیشاندانێكی گەورەی سازكرد كە نیزیكەی ٣هەزار كەس بەشداری كردبوو. هەروەها فیدراسیون نامەیەكی بۆ سەرۆك وەزیرانی سوید ناردوە وداوای لێ كردوە كە حكومەتی سوید بێزاری خۆی لە ئاست جینایەتی حكومەتی عیراق دەربڕێ و دەستی یارمەتی بۆ كوردە بریندارەكان درێژ بكا. فیدراسیون لەو بارەوە لەگەڵ رێكخراوی خاچی سوور و ئەمنێستی و دەزگای پارێزگاری منداڵانیش پێوەندی گرتوە.

لە بۆن پێتەختی ئەڵمانی رۆژئاوا، بە بۆنەی كوشتاری بە كۆمەڵی خەڵكی هەڵەبجە كوردەكان دەفتەری نوێنەرایەتی خاچی سووری نێو نەتەوەییان داگیركرد. داوای مەحكوم كردنی رژێمی عیراق وگەیاندنی دكتور ودەرمان و هەر چەشنە یارمەتی پێویستە خەڵكی لێقەوماوی هەڵەبجە.

لە شارەكانی دیكەی ئوروپا، لە بەرلین لە بەلژیك و لە دانمارك و هی تر هەر بەو بۆنەوە لە لایەن كوردەكانەوە خۆپیشاندان ساز كرا.

وەزارەتی دەرەوەی ئینگلستان لە لەندەن باڵیوزی عیراقی بانگ كردوە و بە رەسمی بێزاری خۆی لە بارەی كوشتاری خەڵكی هەڵەبجە و بە كار هێنانی گازی كیمیاوی راگەیاندوە.

پاشماوەی ل ٦

هێزە سیاسیەكانی ...

بانگەوازێك

رۆژنامە و هەواڵدەرەكانی جیهان رایان گەیاند كە رژێمی فاشیستی عیراق "سەددام حسین"ی دیكتاتور جارێكی تر بە چەكی كیمیاوی شاری **هەڵەبجە و دەوروبەری** بۆمباران كردو بە گوێرەی دەنگوباسی گەیشتوو پتر لە ٥٠٠٠هاو وڵاتی لە ژن و منداڵ و پیر هاتوونە كوشتن. رژێمی بەعس جارێكی تر لە مێژووی خۆیدا ئەو رۆژە رەشەی تۆمار كرد كە لە هەموو یاسایەكی نێو نەتەوایەتی قەدەغە كراوە. وەك رانراوە ژمارەی شەهیدو بریندارانی ئەو كارەساتە گەیوەتە پازدە بیست هەزار كەس.

شەری ئێران و عیراق و گواستنەوە بۆ خاكی كوردستان لە لایەن هەردوو رژێمی كۆنە پەرست و دیكتاتۆرەوە كە بە سەر كەوتنی خۆیانی دەزانن بۆ لە ناو بردنی گەلی كوردە و بەس.

ئیمە داوا لە هەموو هاوڵاتیان و رای گشتی جیهان دەكەین كە دەنگی خۆیان لەگەڵ گەلەكەمان بۆ ریسوا كردنی رژێمی فاشیستی بەغدا بەرز كەنەوە.

بڕووخێ رژێمی فاشیستی بەغدا

سەرشۆڕی بۆ سەددامی فاشیست و خوێن ڕێژ

هەزار سڵاو لە ٦ ی ئازار رۆژی شەهیدانی كوردستان

بوەستێ شەری خوێناوی عیراق و ئێران

كۆمەڵەی خوێندكارانی كورد لە ئوروپا ـ لقی سوید

"سەركەزی بەراك" ٢٦/٣/١٩٨٨

رۆژنامەی: مەردوم" ئۆرگانی ناوندی حیزبی تودەی ئێران لەژێر سەر دێری **"فاجعەای مرگبار"** دا دەنووسێ:

"شەری وێرانكەری ئێران وعیراق جارێكی دیكەش كارەساتی مەرگباری پێك هێنا. رژێمی "بەغدا" بە چەكی كیمیاوی پێنج هەزار كەسی لە خەڵكی شاری كوردنشینی **هەڵەبجەی** كردە قوربانی كوشتاری دژی ئینسانی. كەڵك وەرگرتن لە مادەی كیمیاوی لە شەردا نەك هەر دژی یاساوری و شوێنی پەسندكراوی نێو نەتەوەییە، بەڵكوو هەروەها بە هەنگاوێكی دژی مرۆڤایەتیش دەژمێردرێ.

ئەوە هەوەڵین جار نیە كە خەڵكی زۆر لێكراوی كورد لە ئێران و عیراق دەكەوێتە بەر بە لاماری دڕندانەی رژێمە دیكتاتۆرەكانی دەسەڵاتدارەوە. رژێمی سەددام حوسێن لە عیراق بۆ كوشتاری خەڵكی كورد لە چەكی كیمیاوی كەڵك وەردەگرێ. لە ئێران خومەینی بە بۆمبای سووتێنەر و بە راكێت ئەم خەڵكە قەلاچۆ دەكا. دەرگا سەركوتكەرەكان لە هەر تك وڵات، هیچ ئاسایش و ئەمنیەتی گیانی و ماڵیان بۆ خەڵكی كورد نە هێشتوەتەوە.

ئەو كوشتارەی كە لەشكری عیراق لە هەڵەبجە كردی، دەری دەخات كە دیكتاتۆری عیراق هەر وەك هاوتای خۆی لە ئێران، بۆ سەقامگرتوویی رژێمەكەی دەست لە هیچ جنایەتێك ناگێڕێتەوە. درێژە پێدانی ئەو دوو رژێمە بۆ گەلانی ئێران وعیراق بێجگە لە هەژاری و رەنج و مەرگ هیچی دیكە نە بووە.

حیزبی تودەی ئێران كردەوەی دڕندانەی بۆمباران كردنی كیمیاوی خەڵكی بێدیفاعی شاری هەڵەبجە بە توندی مەحكوم دەكا. بۆ كۆتایی پێ هێنانی ئەو جنایە نەدەبێ شەری ئێران و عیراق كۆتایی پێ بدرێ. بڕیارنامەی ٥٩٨ی شورای ئەمنیەت، بۆ گەیشتن بەو ئامانجە بنە مایەكی لەبارە.

ÇAPKIRIYÊN NÛ

Di mehên dawin di sala 1987 an de, li "Sofya" paytexta komara Bolgaristanê û li jêr navê Kurdên Turkiya-bê maf û têror" kitêbek bi pênivisê (qelem) "Radi krêstiv" diblomatê berê yê Bolgaristanê hate belavkirin.

Ew kitêb pêkdêt ji pêşekî, çiwar pişk (fesl) dawin û serkanî (jêder) û bergek (cild) ewan 112 rûper girtine.

Di pêşekiyê de, ku ji bo regeza (tuxm) Kurdan, mêjoyû giografiya Kurdistan, bitaybetî Kurdistana bakor danaye, dinivise:-

Paşde mana dirust bûna miletê tirk li dawiya sedsaliya 15 an û destpêka sedsaliya 16 an, dereca nizim ya pêşketina civakî, abûrî û kulturî ya tirkan di sedsaliya 19 an de, li cav milletên din yên li jêr destê dewleta "Osmanî" ji wan ji milletê Kurd, ew çend bû egera wê ku tirk zor kêm kar li ser Kurdan biken.

Lê ji ber zulm, zordarî û bindestkirina netewî ya Kurdan ji alê tirkan ve, navbera dûriya wan du milletan kûr tir bû.

Fesla yek:

"Kurd û serkutkirina tevgera rizgarixwaza Kurdî":-

Niviskar di du feslan bi dirêjî behsa berxwedan û tevgera rizgarixwaza neteway Kurd, her ji sedsaliya 19 an û heya iro li Kurdistana bakûr di ke û dibêje:-

"Di destpêka sedsaliya 20 an de, bi pêşdeçûna têkeliyên berhema sermayedarî (Kapilist) re di emberatora Osmanî de, tevgera rizgarixwaza Kurdî pêşde diçe fereh tir dibe. Nasyonalizma Kurdî geş dibe û serhil dide.

Niviskar behsa mêjoya (diroka) dirustbûna Imaretan û li berxwedan û şorişên Kurdî di sedsaliya 19 an de û dinivise:- "Imareta Botan a dawîn di sala 1847 an de herifî û her di wê demê de pirobléma Kurdî ji ser hilda.

Di salên 80 yan ji sedsaliya 19 an, tevgera rizgarixwaza Kurdî, siruşta "Kurdiniya tevayî" girt, pirograma tevgerê rizgariya hemî Kurdan û yekbûna dinava dewletek Kurdî ya serbixwede bû.

Paşî niviskar behsa siyaseta burjuwa tirk dike (Lawên tirk) û di nivise:-

Vê carê dijminek nû bo Kurdan hate meydanê, ew ji burjuwa serkeftî ya tirkane, bûye kosp û asteng di rêya serbestya Kurdan de. Piştî serketina şorişa burjuwa sala 1908 an de, rewş û siyaseta lawên tirk ew bû ku Kurdan bindest û bê par bikenji hemî mafên netewyî.

Niviskar behsa berxwedanên Kurdan û serkutkirina wan dike, ku di egera wê siyasete de serê xwe hilda û dinivise:- Siyaseta Kemalistan li hember tevgera Kurdî, dirêjdan bû siyaseta "Lawên tirk".

Niviskar behsa alikariya Kurdan ji bo şorişa Kemalistan dike û di dawî de, tev mafên Kurdan xistine bin linganî we pir belgeyan nişan dide ku Kemalistan siyaseta "Tirkkirina Kurdan", nehêlana şûnewarên netawa Kurdî ji dijî Kurdan bikar aniye.

Paşî niviskar behsa serûberên şerê duwemê cihanî û jiyana Kurdistana bakur dike ku Kurdistan bibû binkek leşkerî û ji 50 laşkerê tirk 36 ji wan li Kurdistan dana bû, ew bibû asteng di rêya pêşde çûna civakî ya netewa Kurd de û hemî xweyatî û şûnwarên Kurdî kore kirine. Siyaseta di wan salan de bikar rast barê jinosidî hebû û di encam de bûye egera kêmbûn şewitin û nemana xelkê Kurdistan.

- Di fesla du de, niviskar behsa mesela Kurdî piştî şerê duwê çihanî û guhrina jiyana civakî, abûrî ya xelkê Kurdistana bakor û bûyerên piştî şerê diwemê cihanî dikê û dinivise:-

Nasyonalizma Kurdî li cihê siruşt û nifoza carona fêwdalî, siruşta burjuwa biçûk bixwe ve dit. Ew rola ronakbîrên Kurd di vê qonaxê de ron diket û behsa gorina navên gurd nû bajaran dike li Kurdistana bakur û qedexekirina navên Kurdî bo zarokan û wan ferman û yasa û tekbîrên ku fermandarên tirk ji bo nehêlana milletê Kurd bikar di anîn.

- Di fesla sê de, niviskar behsa tevgera Kurdî dike di salên 1970-1980 an de. Di vi behsî de, ew bi Kurtî siyaseta part û rêkxirawên çepa tirk li gor mesela kurdî heldisengine û behsa part û rêkxrawên Kurdî li Kurdistana bakur dike. Behsa hefakariya Amrika bi Tirkiyê rê dike li dijî tevgera Kurdî û dinivise:- Di sala 1979 an de Emrika bala hukmeta tirk rakêşa ku Kurd li Iranê dê otonomî wergirin. Ew ji dê bibe deng vedan li welatên ciran û li Tirkiyê ew ji gerek tekbîr hebe ku ew tişt li Tirkiye nebe.

Ji bili wê, niviskar behsa alikariya navbera Iraq-Tirkiyê û Tirkiyê-Iran dike. Bo nimone, niviskar çavpêketina jeneral "Evrin" û jeneral "Şenşel" di sala 1978 an de û seredan Evrin û nûnerê Sazmana emniyet û yên din li Baxda di sala 1979 an de. Disa cavpêketina nûnerên Iran û Tirkiye di sala 1979 an de li bajarê "Wirmê" ku ew hemî cavpêktin û hatin û çûne, her hefkarî kirin bû li dijî tevgera Kurdî.

- Di fesla çaran de, niviskar bi dirêjî behsa egerên bingehî yên kodeta (Inqilaba) 1980 an nisan dike. Ew li gor fakt û belgeyan nişan dide ku di pilana giştî ya çêkirina kodetayê de, pêngavên taybetî ji bo dijatiya tevgera rizgarixwaza Kurdî havêtina. Di vê feslê de ew behsa bêdeng kirina tevgera Kurdî, lê dana hêzên demokratî û rêkxirawên karkeran û binling kirina Şûnwarên demokretîk li Tirkiye û girtin û idam kirina azadixwazên Kurd diket. Tibla bo alikariya Iraq-Tirkiye dirêj dike. Ku tevgera Kurdî pêkhatiye û ji bo vê armancê axa herdu ji bikar aniye. E li ser têkeliyên Tirkiyê û Iranê dinivise:-

"Tirkiye amade ye hefkariye bi her cihekî re bike ger ji bo lêdana tevgera Kurdî be".

Kitêba Radi Kiristiv li gor vekolina mêjuya xebata netewa Kurd li Kurdistana bakur pir bihayê xwe heye û ew berhemek nû û dewlemende, lê disa diyare ku ne bê kêmasiye jî.

Herçend niviskar gelek faktor û belgeyên dirokî di wî warî de nişan dide û pêngavên aza û bi biha avêtina.

Em hêvîdarin niviskar li ser perçên din ji yên Kurdistanê dirêjiyê bi vekolinên xwe bide.

PEYVEK

Demê mirov dibîne ku niviskar û ronakbîrên kurd li dervey welatî hevrikiya hev du dikin, dilê mirovî geş dibit û mirov bi Şairê mezinê kurd Bêkesî re dibêje : "dê bila dijmin ji kerba xwe bipeqe". Lê ger em çavekî bi wan nivîştokan de binêrin, mirov sar dibe, û ev pirsiyare xwe pêş dixe: Erê gelo ew nivîştok ji bo çi mebestek hatine nivisandin? Erê ew ji bona ziman û edebê kurdî hatinê?

Yan ji ji bona xeberan û gotinên ne ji beji bêjine hev hatine nivisandin? Erê ew niviskar bi çi rû li doza Kurdistan û kultora kurdî dinêrin? "Bi rastî ew nivîsin bi mebesta ber peç bûna birên şaş û şaşiyên mêjoyî ne, yan ji ew ji bona rexnegirtinê li babetên nizim û xwediyê nivisandinê û rêya rast nîşa cemawerê kurdê derbider bidin?". Mebesta wan niviskaran ewe ku ew bi hêceta (Bira Zanistî) berevaniyê ji xwe bikin. Ji ber ku mebesta wan ya rast têkşêlandine. Li bin perda serbestiya nivisandinê û şêwa demokratik, ew çi li ber devê xwe na veşêrin. Ne dûre hindek ji wan nivêsînan li cihê xwe bin, lê ji ber ku ew ji qewara rexnê derdikevin, ew toşî nivisandinên bê serûber dibin û babetên ne girêdayî di nivîsin. Bo nimone: guvarek di hejmara xwe ya dawîn de dê çavpêketinekê belav ket ku têde medha kesek siyasî ket. Her di wê hejmara xwe de dê gotareki belav ket, ku hemî rexne û lêdana herwî kesê siyasî ye!! Erê gelo ew govar wê çi cihekî bigre û çi dibêje?

Yan ji eger tiştek liser kesekî hate nivisandin, dema ew bersiva wê nivisandinê dike, ew bi şêweka zanistî berevaniyê ji xwe nake, Lê ew dest dide nivisandina gotinên ne ji heji di nivise, ne her li dijî wî kesê ku li ser wî nivisandî, lê wisa ji destgaheke kurdî bi hêrişên xwe gunehkar dike û hêrişan dike ser wan hemo kesên ku di wê govarê de beşdarin.

Tiştê ecêb ewe ku hindek kes dê wan gotinan bi lêkolina zanistî diden nasîn. Bi bawera min mirov serbeste çi binvise. Lê dema mesele hate ser nivisandin û belavekirina giştî, gereke pir tiştan bêxîne ber çavan û tiştê ter bi yê hişk re ne sojin.

" Helgord "

Jirupla 1

DU SALAN TEKOŞINA BERDEWAM

wan welatên ku Kurdistan dagirkirin. biçavekî rexnegirane helsengandine.

(Serdema Nû) bi alîkariya hevkar û xwîndkaran karîbû hewil bide, her tişt li ser Kurdistanê di rojnamên henderan de belav bûye, ew bi xwîndevanên Kurd re bide nasin û xwîndevanê Kurd li ser bîr û boçûnên dost û dijminên doza kur re haydar bike.

Kujiya (goşeya) "namên gehiştin" di (Serdema Nû) de ji du la ve girîngî hebû, ji alekî ve xweya kir ku xwîndevan rojnamê dixwînin û bi dilsozî rexnê lê digirin, rêya baş nîşa diden. Ji alek din ji ve em ji li boçûn û hizr û bîrên xwîndevan an gehdar bûn. Di wî warî de çend em karîbûn, me name belav kirine û bersiva wan daye, lê bersiva hinek naman me bi piştguh xistine, ji ber ku li gor bîra me ew li ser rêbaza (Serdema Nû) û berjewenda tevgera rizgarî xwaza Kurdî ne guncabûn.

Di dema wan du salan de (Serdema Nû) gelek rûdanên mêjoyî yên Kurdistanê û mêrên meydana xebatê û tekoşîna Kurdî zindî kirine. Bîna bîranîna Repoblîka demokretîka Kurdistan. 50 saliya berxwedana Dêrsimê, bûyerên meha adrê, xizîrana pirxwîn, çil saliya şehîd bûna pêşewa, bîranîna Şêx Mehmûdê Nemir, Goran, Hêmin, Nafî, Yonic, Gewî Mukriyanî, Tahir Tewfîq û Qenatî û ......

Bêgoman rêzgirtin li van bûyeran, rêzgirtine li xebata qehremanên niştimanî û jibîrnekirina wane.

Serdema Nû di sala xwe ya sêyan de, pişt stûr bi alîkariya dilsozên niştimanperwerên Kurd, ew Sozê dide di xizmeta kelpûta netewî û pakijiya ziman edêbî, ew li ser wê rêbazê berdewam be û bi rastî ew rûdanên Kurdistanê bêxte rû. Berjewenda xebata rizgarîxwaza netewa me bi parrêze. Ew kêmiyê di rûreşkirina dijminên Kurdistan de neke, û ji bona yekatiya hêzên demokretî û niştimanî yên Kurdistanê ji bo gehiştin bi armancên xwe û bi cî hatina xewna şorişgêrên Kurd û bêviyên şehîdên rêya azadiya Kurdistanê ew her têkoşan bike.

Di dawî de Serdema Nû supasiya wan hevniştimana dike yên ku alîkarî maddî jê re dane û nivîştok û gotar jêre şandine, û bi name û pêşniyar û rexnên xwe alîkarî kirine, û piştgirî kirine û pal pêve nana ku ev dirêjiyê bide rêbaza xwe ya demokratî û pêşketî û Kurdanî. ★

9 SAL PIŞTî RAPERîNA GELÊ IRANÊ

Di meha rêbendana ev sal de, neh sal biser raperîna gelê Irenê de bûrin. Rijêma Şahê diktator û ser bi emperyalîstê, di çarçûva sîstema sermayedarî ya pêşketî de, dezgehek polisî wiha danîbû, ku nikarîbû zêdetir di jîna nexweş û pir aloziyên civakî de berdewam be. Desthilat û cavedêriya pehlewî, beruvajî qanûnên esasî yên diktatorî û zext û li mengenedana sazmana emniyet, hemî rê û cihên azadî û demokratî li ben lingan dixistin, di gel aloziya barê aborî û civakî gehiştibû pileyek ku xelk bê giyan kiribû.

Ji alekî din ve, xebata nehênî ya çekdarî li dijî krêgirtiyên rijêmê, ji alê rekxirawên şoreşgêr ve, ta radeyekî xelk hişyar kiribûn û karîbûn nerazîbin û derkevin ser cehdan. Xelkê zehmetkêş û rût, burjuwazên biçûk û romakbîrên pêşketinxwaz, bi bilindkirina dirûşêm cora û cor, ku hemiyan roxandina rijêma dixwast, ew bihev re derketin meydanê li seranserî Iranê pirotest kirin.

Di destpêkê de Şahî dixwast, bi guhrina hinek caşên xwe agirê dilê xelkî vemirînit, ew ji bi anîna hinek nokerên emperyalîstê. Dema ew pilan serneketî û pitir berxwedana xelkî geş bû, wî dest kir bi girtin û kuştina xelkî, ku ew kuştina li meudana Tehran bûy, nimoneya vê bû. Her berxwadan germ û geş dibû, çîna karkerên Iranê û rekxirawên şoreşger dihatin rola xwe ya karîger bibînin û şorişe berev kûriya civakê biben.

Raştiya vê peywendiyê di wê de ye, ku Emrîka ditirsa şoreş bo alê çep bice û Iranê ji destên wê derkeve, ew ji bi serketina şoriş radikalî ya xelkî de.

Gerek em ji bîr nekin ku herdem Iran ji emperyalîstê re kelek mukume li dijî komonîzmê, Ew bû ku diblomasê emrîkî di rêya siyasî û nîzamî de kete kar. Di xwest ku yan rijêma şah bimîne, yan ji bi inqilabek eskerî ew desthilatê bêxin destê hinek efserên kirêgirtiyên xwe. Wezareta derveya Emrîkî dixwest ku li bin belga azadiya mafên mirovî şah here û rijêma borjuwa demokratî bi şêwa rojava bête ser kar û Iran ji xetera çep rizgar bike.

Ji bo vê çendê ji, wan Xumênî çav kiribû, ku bi (Gandiyê Iranê) nav kiribû.

Di vê peywendiyê de Şah wek bûkek bû di destê balyozxana emrîkî de, ku bê desthilat û bê irade mabû ew hemî xizmet û guhderî kirina emperyalîzmê û ew hemî çek leşker nikarîn wî xelas bikin. Taqma axûndegela Sie, bi serukatiya xumênî karîbûn di vê yaryê de ser kevin û hemî layên rast û çep bixapînin û serê berxwedana xelkî bi destê xwe bigirin û hukmeta mezhebî di şêweya serdemên naverast damezrînin.

Eger piştî 9 salan li berhemê berxwedana xelkî binêrin, di berhemê xwîna hezaran şehîdên rêya azadiyê û li karnama reşa hukmeta axûnde mêze keyh di deme neh salan de, ji bilî mal wêranî, şer, kuştin, giranî, bêkarî û birsîtî û çarereşiyê, tiştek din diyar nabe.

Di rojnamên opozisyonên Iranê de pir li ser kawdanên pir şepize yên Iranê nivîsîne, ku naxwaze em li vir dubare bikin.

Heya hêzên demokretîk wilo ji hev belav bin, û ew ji bo yeketî pêngavên rast ne havên, de her Iran di vî kawdanî de bimîne, û desthilata axûnde ji dest ji hukmetê na ber de.

Bi tenê nivîsîna li ser kaqezan çi derdekî tûmar nake. ★

Serdema Nû

BIXWÊNA,...
HARIKARÎ BIKE....
BLAV BIKE ....

Serdema Nû
TRYCK: ARARAT TRYCK
XWEDI:
Dr. Cemşid Hayderî
BERPIRSYAR& REDAKTOR:
Kerîm Hussamî
Postgiro: 420 4506 - 2
ISSN 0284-3412
P.O.BOX 7066
16407 KISTA
SWEDEN

320

Serdema Nu

Rojnameke siyasî, çandî û civakî ye

Sal 3 Hejmar 27 Nisan-April 1988 10skr.

JI KOVANÊ MEZINTIR

Kerimê Hussami

Ya di encama şerê navbera du hukmetên kevneperest û şovinîstên Iran û Iraqe de bi serê gelê Kurd hatî. Ji kovanê pir dax û mezintire.

Ya ku hukmeta "Baas"a faşist bi ser bajarê "Helebce" da anî. "Hêroşima"ye ku piştî 43 salan nû dibe ve.

Diyare ku ew cinayetên hukmeta "Baas"a Iraqê di Kurdistanê de kirî, rûyê tev regezperest û faşîstan spî dikê. Lê behsa me li ser kovana Helebce ye û çen li ser binivisî her kême.

Di sala 1925 an de li "Jinêf" bikar anina çekê kimyawî qedex kir û piştî şerê duwemê cihanî û heya iro ku mirovati dixwaze û dixebite ku çekê kimyawî yê ku mirovan bi kom dikuje, nehête bikar anin û carek din "Hiroşima" dubare nebe. Lê rûdan û bûyerên diqewmin xweya dikin ku gotgotên nav dewletan, axiftina pişt maykrofonan û nivîsînên li ser kaqezan û pêgotinên berevanî ji mafên mirovî, ew hemî avçî û pinikirine ji bo guneh û cinayetên zordaran.

Eger ne wesa be, çima hukmetek milhor û faşist dê bajarekî 70 hizar nifosî di welatê xwe de bi bumbên kimyawî, gaza Xerdel û jahirê bumbaran bike! ku di dema çend deqiqan de pênc hezar mirovan bikuje û pitir bi dehan hezar kesan birindar û derbider û sergerdan bike ?!

Perçek din ji vê kovanê eve ku, komela netewên hevbûyî li hember vê cinayetê bêdenga û bi tine di binek welatan de bêy ku navê hukmeta Bass bibêjin, her bi gotin ew bikar anina çekê kimyawî mehkom dikin, lê di hinek welatan ji de wek tiştek ne qewimî me ew her behs ji naken !!

Rijêma kevneperest û şerxwaza Iranê ji ku di vê cinayetê de beşdare, ew piropagende ji xwe re dike û li ser hisaba xwîna pênc hizar Kurdên bêkes û kar vê rûdanê bo qazanca xwe dibe.

Vaye çarenivisa milletê jar û bê piştivan, çarenivisa netewek cend carî li berxwe day û fidarkar û tikşikestî, lê ders ne wergirtî. Vê behsê pir bi dûve tê û ev hevire pir ave vedixwe. Eger bi horî li hemî kunc û konên meselê bikolin, cih di laperên rojnamê de nabe. Lê ne dema wê ye, Berûvaji hizr û birên çen kesan ku bi dilsozî di vî warî de name ji "Serdema Nû" re Şandine, ne dema wê ye kaya kevn li bay bideyn, ne dema we ye pit pitê bi serê vî û yê din de bikin, ne dema şin û bê hivibûnê ye. Netewek ji bona azadiya xwe têbikoşe her rêya wê ewe. Her çawan bê û çawan lêk bidin gunehkar û xetabar û dijminên sereki yên miletê me hukmetên dagirkerên Kurdistanê ne, ku dixwazin her çawan be, ew welatê me ji nav biben. Tawanbar ne gelê Kurde ku mêrane li berxwe dide û ji bona mafên xwe yên netewî xebat dike. Tawanbar ne hêzên siyasî yên Kurdi ne, ku hewil didin rêyekê ji bo serketina tevgera rizgarixwaza Kurdi bi binin bila ji ew di wan hewildanan de asteng û tengaviya ji bibin. Rêya xebatê rêyeke dijwar asê ye.

Tawanbar û cinayetkar du hukmetên diktatorên Iran-Iraqê ne ku wan Kurdistan ji xwe re kiriye meydana şerê pir xwin û herdu la dixwazin welatê me xerab biken û gelê me ji ji nav biben.

Gunehkarê sereki hukmeta faşista "Baas"e ku çolkirina Kurdistanê û ji navbirina gelê Kurd wê kiriye pirograma siyaseta xwe û vaye çend salin ew bi kirinê wê siyasetê bi rê dibe.

Nuha kesên wesa hene ku dibêjin: eger Iranê ne çûbane nav Helebce, Iraqê ew bi Kimyawî bumbaran ne dikirî renge ev perçek biçûk be ji meselê. Perça sereki û kakila meselê siyaseta hukmeta nuha ya Iraqê ye ku nehêlana Kurdan û wêran kirina Kurdistanê kiriye armanca xwe. Bajarê "Serdeşt" na hajarê Iraqê bû, ku leşkerê bêganê dagirkiri, çima bi çekê jehr kiri bumbaran kir bi hezaran kes şehid bûn û tûşî nexweşi û birindari û malwêraniyê bûn ?!!

Em di bêjin: dema wê ye ku ji xwina şehidên Helebce û hemi Kurdistanê çimantoya konkirita diwarê rêzên yekbûna gelê me û bikin kelek ku ne bumbên kimyawî, ne ji firokên rijêmên kevneperest nikarin Halebcek din di Kurdistanê de dubar bikin.

Dema wê ye bi hemû hêza xwe cinayetên van du rijêman rûreşbikeyn û daxwaziya gelê xwe bi cihan re bigehinin. Dema wê hatiye ji bo hurmeta wan bêgunehên bi destên dujminên Kurdan hatine kuştin, em ji bo yekêti hewil bideyn, pişta hevdu bigirin, wê dilman û nevweşiyên nar xwe nehêlin ku dujmin pê dilxweş dibe. Gerek em xwe biparêzin, nebine dardastê dujminan.

Dê bila kovana pir axin a Helebce bibte pitir hander ji bo xebat û têkosine ji bo gehiştin bi mafên xwe yên rastên netewî, ji bo rizgarbûnê ji zulm, zordari û bindestiyê. Bila ew bibte dersa bi biha ji bo tevgêra rizgarixwaza netewa me. ★

DU SALAN TEKOŞîNA BERDEWAM

Bi şanazi rojnama (Serdema Nû) pêngava xwe avête sala sê ji tekoşînê, û di du salên bûrin de, ew li ser rêya pêşketinxwas dengê tevgera rizgari xwaza kurdî bi cihan re gehand. Di wê demê de 24 hejmarê rojnamê derçûn û li welatên Ewrupa û Emrika caran ji li niştiman bi rêk û pêki bi destên xwindkarên delal re gehişt.

(Serdema Nû) di warê siyasî, koltorî, edebî û idoloji de gotar belav kirin û li ser serûberên Kurdistanê dijmin rûreş kirine û ala tekoşînê bilind rakire.

Wê di gotarên xwe de tibila xwe bo kêmasiyên hundir rakêşaye û herdem gaziya (banga) hevgirtin û yekbûna tevgera rizgarixwaza Kurdî belav kiriye, wê piştevaniya aştbûna hêzên demokretikên Kurdistana başor kiriye û ji bo pêngavên "Enya Kurdistanî" pirozî kirine. (Serdema Nû) li gor wan xebarên gehiştin, xebata çakdarî û derd û janên netewa me belav kirine û li ber rohniya bira pêşketî bûyerên Kurdistanê sengandine û helwêst û gunehên rijêmên ku Kurdistan dagir kirin, rûreş kirine. Wê giringî daye xebata çekdarî di Kurdistana rojhilat û başor de, ji ber ku şêwa xebatê û çepeliya siyaseta hukmetên şovinist û kevneperestên Iraq û Iranê karê nû xistiye ser milên ne her hêzên siyasî, lê wisa ji hemî kor û komelên Kurd li dervey welat.

(Serdema Nû) di serûberên Kurdistana bakor û xebata rizgarixwaza netewa me di wê perça welatî de hêjabûn jêre daye. Siyaseta cunta faşista tirk rûreş kiriye.

Her wesa (Serdema Nû), serûberên netewa me di Kurdistana rojava ji de ji bîr ne kiriye, dikarin bêjin, (Serdema Nû) kite rojnameya Kurdiye ku xebata rizgarixwazî û serûberên jîyan û bindestiya netewa me di hemî parçên welat de, di nav rûperên xwe de nexş dane.

(Serdema Nû) bi wî rêbazî re bû, yê ku bi navê "(Serdema Nû) di aloziyên navbera part û rêkxirawa de, pişta çi layekî nagire" di hejmara xwe yekan de belavkiribû.

Lê wê ew rêbaz bi "mutleq" ne dana, lê ew diyar kir ku:

"Eger ev difae fermana rasta hevbeşa tevaya xelkê Kurdistanê vegirit. Lê her di wê demê de, bê rehm û bi şêwa mentiqî ew li wan kiryar û helwistan dide, yên ku astengan bêxin di rêya mafên rastên netewa Kurd, bila ji her kesî be."

Serdema Nû pêyê xwe li biryardana mafê çarenivisê Kurd ragirtiye û dê rabigire û cemawer û xwindkara pê perwerde dike. Herwisa ji ew bala dostên Kurdan û bêzên pêşkêtî yên nav xwe û deverê ji bo mafê çarenivisê Kurd radikêşe. Di sergotara yek de gotiye:

"Heqiniya mesela netewa 20 milyonîya Kurd ku bîna hemî neteweyekî, mafê diyarkirina çarenivisê bi destê xwe heye diparêze."

Di zincire gotarekî de li gor diyarkirina mafê çarenivisa Kurdi, [illegible] û boçûnên hêzên Kurd[illegible] kxirawên pêşketî di

[illegible] 2